שאלה -שואל שלא מדעת [שבוע ה]

שואל שלא מדעת גזלן

Optional גמ' ב"ב פח. ובשואל שלא מדעת עד גופא אמר [1]
שו"ע חו"מ סימן שנ"ט ה [2]
אסור אפילו ההנאה פחות מפרוטה חזו"א ב"ק כ ה ד"ה נראה עד ולפיכך [3]

לדבר מצוה - ניחא ליה לאניש דתיעביד מצוה בממוניה
טור או"ח יד וליטול טלית... וב"י שם ד"ה וליטול [4]
משנה ברורה או"ח סימן יד ס' ד [5]

ויש חולקים בטלית בזמן הזה ערוך השלחן שם י"א [6]

להשתמש בספרים סידור
משנה ברורה שם (טז) [5] ערוך השלחן שם י"ג [6]

בדבר שאין הבעלים מקפידים
שו"ע הרב שאלה ה' [7]

ליקח חפץ של חבירו כשאומדין דעת הבעלים שרוצה ליתנו
גמ' ב"מ כב. אמימר ומר זוטרא ורב אשי עד תא שמע עודהו [8]

תוס שם ד"ה מר זוטרא [8] חידושי הר"ן שם ד"ה אמימר ורב אשי [9]
ש"ך שנח (א) [10]

OPTIONAL ביאר דברי הש"ך עונג יו"ט יו"ד קיא עד ובזה יש להבין [11]

שו"ע הרב מציאה ד-ה [12]
Optional קונטרס אחרון שם

מנחת פתים חו"מ סימן שנ"ח סעיף ד' [13]

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) ב"מ ד. ג) ב"ק קיח: ושם. ג) [שבת קיח:] וש"נ. ד) ב"מ מח. מג. ה) תוספתא דפ"ד דדמאי ו) מכות כד. ז) ויקרא ה כג. ח) ב"מ מג. ט) לא. י) עיין ב"מ צד. כ) פסחים ט. ל) שאילתות פ' ויחיי שאילתא לו הובא ברש"י מכות כד. ד"ה רב ספרא. מ) לקמן קעד ע"א.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומיכן והנמי ובירר והניח דמפלו כל היום: (ב) שם ולעמרי ג"ל מפני שמפחיתין בדמים: (ג) רש"ב ד"ס כגון וכו' ולא לדעת שיטלנה הסטנו: (ד) ד"ה דמר סבר וכו' ליד בעלים. כ"ג ולמי להא לעלע דף לה ע"ב: (ה) ד"ה וכי יסודה וכו' המסקיר אלא הא דאמר רבא. כ"ג לעמר דמדאוקי רבא לרבנן דממעטין דס"ל גזלן הוה ש"מ. דס"ל לרבא גזלן הוה ולהכי לאוקמה מלמיה כרבנן דאלכתא כרבים וכ"פ רש"ב כמ' המסקיר: (ו) ד"ה וכמי מילי דקיני דמיה שבבר קנה ב) ופסק דמיו קודם שנוטלן אי נמי שנמיה קנלים כגון דמיס: (ז) ד"ה בשנותא דמייהו וכו' דלא דמי לגזל ולא בתיאשו. הבעלים דלמריע שניהן: (ח) ד"ה כב ספרא וכו' ומחמיר במעשר וכו' ממחיו: (ט) ד"ה מילוף וכו' ומחייבים המקנה: (י) ד"ה עמ כל משקל בכל כ"ל ומיכה ומשקל ממקן: (כ) תוס' ד"ס מר וכו' ה"ל גימא הכי:

תורה אור השלם
א) הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ:
[תהלים טו, ב]

ליקוטי רש"י
(נדפס בסוף המסכת)

פירוש הרשב"ם
העקרי

דמר (כגון שנטלה למוד בה כו') ליתא לו הדשר ומחמל הדשר בדרבה לאמריכן כאלו מעלותו גמי הנמה אלבה מעמים שאחה מעמלה ופעמים שאי אחה מחעלה הא כיצד יקר ומיכה לפי כבודו פעוד ואמר ריבה הכיסה מומו זקן ע"פ שאינם לפי כבודו נחמיב בה לבמלים ליב הבעלים ואם אבדה אבדה לו הוחל והכנים עצמו בממילחה ס"ג כיון שבאה לידו מיב משום הנמה אבדה ומי משום לאמרה מבעם אין אבדה מיב כי מלי כי לא נגע בו אבל נעלה מיב ליב זקן ומיכה לפי כבודו דפעוד וכי הכיסה מיב משום לבראה עצמו בממילחה ואבדה מבגלמנמו גם זה הגיה רב' מני כבי ומנמה אחיה פיפא שפיר דמודים מבמיס היכמ דלא נעלה מנוני כלל אלא מבד לאוכה בסכיא ביב מיוק פעוד: איפוך דאמר רבה כו'. ס"ל הוה מלי לאיפכך כבלעל ליחמ רבה חבאי היא אלא דמדיפא מעיה פריך: דאנקמה נגרי ברייתא. הלקיחה פסיעות מילוגות שהרי בע"ש הוא הבביחה ואבבה בעיה: בגון שנטלה. מעוני מיב מיעוק לעוד בה אלא לעוכר מיעוק אלא לעוד בה לאחרים מה שהוא מוכר לבם דהוה לה שוחל אלא מבעה בעל הבעלומים: דרבנן סברי גזלן הוי. וקעיה לחתמיב בה עד שיסיב ליב הבעלים עבמן דבעינן הבבה מעבעיתא כדכתיב והשיב את הגזלה ומסכיל הגוזב ומסכיל הגוזב מלה מן הבעלל בחזיבה ליב מיעוק לין ל' הבבה אלא מיעוק ובכי מן בהגזל

סעיף ו' ה) הרי זה גזלן כו'. הרב בספר בדק הבית לעיל סימן ל"ד [מחודש י"א] כתב על דברי הרמב"ם אלו [המובאים בציונים אות ד'] וז"ל, ומשמע לי שאינו נפסל לעדות בכך, מפוס דלא משמע להו לאינשי דליהוי גזלן בהכי, עכ"ל. ולא ידעתי אמאי כתב כן בפשיטות, דהא מדברי הראב"ד והרב המגיד [פ"ג מגזילה הט"ז] והטור [המובא בציונים שם] משמע דלהרמב"ם שם נפסל לעדות, ומסכים הרב המגיד שם לדברי הרמב"ם. וגם קשה בנכנס לבית חבירו, דהא הטור כתב לעיל ריש סימן ל' [סעיף ד'] בשם הר' יעקב דמיפסל בהכי, והביאו המחבר גופיה שם סוף סעיף ח'. מיהו בחוטף משכון נראה דיפה כתב לדינא, וכן מוכח מדברי רשב"ם פרק מזקק הבמים דף ל"ד [ע"א ד"ה לישתבע], וכ"כ ראב"ן להדיא [בתשובה] בסי' (כ"ו) [כ"ו] דף י"ד ע"ג וע"ד ע"ב [קש"כ]. מיהו מדברי הראב"ד בהשגות סוף פ"ג מהלכות גזילה ומדברי הרב המגיד שם משמע דלהרמב"ם בהך מרמי מיפסל לעדות, אך שהראב"ד משיג שם עליו דלא הוי גזלן אלא בדאשתכח שאינו מייב לו, ומביא הטור [המובא בציונים שם] דבדברי רשב"ם ורא"ש לא נזכר אלא דבאינו מייב לו, ומביא הטור [המובא בציונים אות ד'] כמוב נקרא גזלן, ר"ל שהוא בכלל איסור גזילה וגם הוא פסול לעדות ולשבועה*. אבל עיקר הגזילה לאחר הכתוב עליה לא מיירי בחוטף למשכנו על מה שמייב לו, אלא כמ"ש המחבר בסעיף שאחר זה ז"ל, איזה גזלן הוי, ושם בא לחלק מה בין גזל לעושק הכתובים בסוף פרשת ויקרא [ה' כ"א] לו [ב]גזל לו עשק, בפרשת אשם גזילות ע"ש, ועיין דרישה [סעיף ח']: סעיף ז' יג) הלוקח ממון האדם בחזקה בו'. כדכתיב [שמואל ב' כ"ג כ"א] ויגזול את החנית מיד המצרי:

ש"ך כת"י: עיין מה שכתבתי על הגליון נהרא סק"ה בש"ך].

אמיתית 12.34567

סעיף ד' יז) אלא על דעת לשלם [3]ועיין לקמן סימן ש"פ סעיף ג'].

ה יח)אפילו הלוקח בשאלה שלא מדעת הבעלים נקרא גזלן.

ו יא)ל)יט)החוטף משכון מיד הלוה שלא ברשות בית דין יב)ז)הרי זה גזלן אף על פי שהוא חייב לו ואין צריך לומר 'אם נכנס לתוך בית חבירו ומשכנו.

ז כ)יא*אי זהו גזלן יב)הלוקח ממון האדם בחזקה כגון שחטף מידו מטלטלים או שנכנס לרשותו שלא ברצון הבעלים ונטל משם כלים או שתקף בעבדו או בבהמתו ונשתמש בהם או שירד לתוך שדהו ואכל פירותיה וכל כיוצא בזה.

ציונים ומקורות ל) עוד סעיף ו' בשם רמב"ם פ"ג מגזילה הט"ז. ה) לשון רמב"ם פ"ג דגזילה דין ג'.
3) תוספת מהדורת הסמ"ע.

סעיף ד' יז) אלא על דעת לשלם. פירוש, אבל על דעת לשלם מותר כיון שהוא בשכנת נפש, דאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש. טור [סעיף ד'] ועיין פרישה: **סעיף ו'** יא) החוטף משכון בו'. עיין לעיל בריש סימן ל' בדברי הטור והמחבר: יב) ומ"ש הרי זה גזלן. בטור [המובא בציונים אות ד'] כמוב נקרא גזלן, ר"ל שהוא בכלל איסור גזילה וגם הוא פסול לעדות ולשבועה*. אבל עיקר הגזילה לאחר הכתוב עליה לא מיירי בחוטף למשכנו על מה שמייב לו, אלא כמ"ש המחבר בסעיף שאחר זה ז"ל, איזה גזלן הוי, ושם בא לחלק מה בין גזל לעושק הכתובים בסוף פרשת ויקרא [ה' כ"א] לו [ב]גזל לו עשק, בפרשת אשם גזילות ע"ש, ועיין דרישה [סעיף ח']: **סעיף ז'** יג) הלוקח ממון האדם בחזקה בו'. כדכתיב [שמואל ב' כ"ג כ"א] ויגזול את החנית מיד המצרי:

עיין סמ"ע [סק"כ] ש"ך [סק"ה] ועיין מה שכתבתי סימן צ' אות ד' [על ביאור הגר"א סק"כ]. חו"מ ג

ביאור הגר"א

סעיף ד' ד. אלא כו'. וכ"כ תוס' שם [ב"ק ס' ע"ב ד"ה מהה], ועיין בחר הגולה [אות ז']: (ליקוט) אפילו כו' אלא כו'. עיין בחר הגולה [שם], ועיין רש"י ביומא פ"ג ב' ד"ה קפחיה כו' (ע"כ): **סעיף ו'** ה. ואין צריך לומר כו'. ממתני' דפרק הנשבעין [שבועות מ"ד ע"ב], וה"ה לריש, דחד טעמא לתרוייהו*: **סעיף ז'** ו. איזהו כו'. ב"ק ע"ט ב': ז. או שנכנס כו'. כנ"ל בסעיף שקדם [סק"ה]: ח. או שתקף כו'. ב"ק ל"ז א', ועיין רש"י שם ד"ה נחית כו': ט. או שירד כו'. ב"ב ל"מ ב':

באר הגולה

סעיף ה' ס. שם [בטור] סעיף ה', וכ"כ הרמב"ם פ"ג מהלכות גזילה דין ט"ו. וכתב הרב המגיד, עיקר המחלוקת בפ"ה דב"ב [דף פ"ח ע"א] דרבי יהודה וחכמים ופסק כחכמים, וכן פסק הרב ז"ל בהלכות בפ"ג דב"מ [ב"ג ע"ב מדפי הרי"ף]. **סעיף ו'** ט. שם [ברמב"ם פ"ג מגזילה] דין ט"ו. וכתב הרב המגיד, יצא לו ממשנה שבפרק כל הנשבעים [שבועות דף מ"ד ע"ב], גנזל כילד היו מעידין אותו שנכנס לביתו למשכנו אלא בראשה וכו', ע"כ. י. שנאמר [דברים כ"ד י"א] בחוץ תעמוד. **סעיף ז'** יא*. שם [ברמב"ם] בפרק א' [מגזילה] דין ג'. וכתב הרב המגיד, זהו דלא כסוגיא דפ"ט דב"מ [דף קי"א ע"א] דמסיק דבא זהו גזל זהו עושק ולמה מילקן הכתוב לעבור עליו בשני לאוין, אלא הרב סמך על סוגיא דפרק ז' דבבא קמא [דף ע"ט ע"ב], היכי דמי גזלן בעין ויגזול את החנית [שמואל ב' כ"ג כ"א].

באר היטב

סעיף ו' ה. גזלן. לעיל סימן ל"ד כתב בבדק הבית על זה וז"ל, ומשמע לי שאינו נפסל לעדות בכך, מפוס דלא משמע להו לאינשי דליהוי גזלן בהכי, עכ"ל. ולא ידעתי אמאי כתב כן בפשיטות, דהא מדברי הראב"ד והרב המגיד והטור משמע דלהרמב"ם נפסל לעדות, ומסכים הרב המגיד לדברי הרמב"ם. וגם קשה בנכנס לבית חבירו, דהא כתבו הטור והמחבר בריש סימן ל' דמיפסל בהכי [עיין מה שכתבתי שם ס"ק ח']. מיהו בחוטף משכון נראה דיפה כתב לדינא, וכן מוכח מדברי הרשב"ם פרק חזקת הבתים דף ל"ד וכן כתב הראב"ן להדיא. מיהו מדברי הראב"ד סוף פ"ג מהלכות גזילה ומהרב המגיד שם משמע דלהרמב"ם בהך מרמי מיפסל לעדות, אך שהראב"ד משיג שם עליו דלא הוי גזלן אלא בדאשתכח שאינו מייב לו, ובעל (המ"מ) [המגדל עוז] שם מיישב דברי הרמב"ם דלא קרא גזלן אלא לקנותו להעמיד באחריותו ולא שיפסל לעדות ולשבועה, ע"ש שהאריך. וכן נראה עיקר לדינא בחוטף משכון, ודלא כהמ"ע שכתב ז"ל, נ"ל שהוא פסול לעדות ולשבועה כו'. ומוכח מדברי רשב"ם והראב"ן אפילו בחוטף משכון ואינו מבדר שאינו לא מיפסל. ש"ך [סק"ה]:

גליון מהרש"א

סעיף ד'. אלא על דעת לשלם. ואם אינו צריך כי אם לשמש בו כדי להגיע נפשו, יראה דיקחנו ע"מ לשלם שכר, עיין סוף סימן ש"ח ובסמ"ע [סק"ד] וגליון שם [ד"ה ואם לקחו]. סעיף ה'. שלא מדעת בעלים. ושוכר אלא מדעת אי מיקרי גזלן [עיין בסימן שם"ג סעיף ס'] בדקיימא לאגרא וי"מ להאחיב בחתה כדרכה, נמחפק בו בספר מחנה אפרים הלכות גזילה סי' ע"ז, ודייק מדברי רש"י פרק הגזל ל"ז א' דהחוקף בסימנו, אי נחית אדעתא דאגרא לא פחתה עוטל, כתב רש"י [בד"ה נחת לה אדעתא דאגרא], דהא על בריחה שקליה ועבדה גזלן. משמע דדוקא בטל בריחה אבל לא אלא אדעתא, אבל מדברי הרמב"ם [פ"ג מגזילה ה"ז] נראה, דהאי דספינה מיירי בטל בחתה אלא אדעתא, וכתב דמדברי תרומת הדשן [סי' שט"ז] משמע דדינו כשוכר דעלמא, ואף בחתה אחתה אלא פטור, דאחתה ניחא לבעלים כיון דקיימא לאגרא. ועיין לעיל סוף סימן ש"מ [בהג"ה]. שם. נקרא. משעה שמשך. עיין בגליון סימן רל"ב סעיף ח'. שם. נקרא גזלן. לענין חיוב חומשים אין נ"מ, דגם אם שואל הוי, מייב. ואף בחתה אחתה אלא אדעתא, דלא שייך לאו לאוקמה בכלתא שיילא [ב"מ צ"ו ע"ב], אלא נ"מ לענין יחזיר למקום שבבר [ראה שם מ"א ע"א], ועיין ריטב"א [הישנים] פרק המפקיד [שם ד"ה והוי בח], ולענין איסור, דמזה מייבי בסימן זה. סעיף ז'. איזה גזלן הלוקח ממון האדם בחזקה. ואי טען אח"כ דידי מעפתי דאינו נאמן לענין הממון, מ"מ אי מיפסל ג"כ אינו ברור. ומדברי התוס' בסוגיא דנסכא דר' אבא [ב"ב] דף ל"ד א' [ד"ה חוז] משמע דאינו נפסל, דאי אמרת דנפסל, א"כ אין כתבו דליכא מיגו דירא שיפסלוהו, הא גם בטענה של עכשיו יש לירא, דנהי דמשום שטעה לא יפסל דהא אין העד מעיד דלאו דידיה מעפ, מ"מ [ריפב"ל] מעטעה הסטיפה עלמה אם כן הוא דאין טענת דידי מעפי מליל. ואין לומר דסוברים הסוס' דדוקא בנשבע יכולים לפסול, דא"כ אין דמו זה וכתבו דע"כ ליכא למימר הכי דא"כ גם (ל"ל) [*אי ראו] דעד אחד ממייב שטעה בלא"ה נמי אינו נאמן דידי מעפתי כיון דליכא מיגו, והא אינו לא היה שטעה שפיר היה מיגו דליכא מורא שיפסלוהו. ועיין גליון סימן ל"ד ש"ך סק"ל.

ע"פ החוס

רבית, וכ"כ תו' שם ע' מ' ד"ה דקא, ומבואר שפי' כאן פחתא אינו מאורע של אונס אלא מה שנפחתה מחמת השתמשות, ומ"מ כתבו דבנחית אדעתא דגזלותא דמשלם פחתא, היינו דוקא בנשתנתה דאל"כ אומר לו הש"ל, אע"ג דפחת מחמת השתמשות הוא בידים.

נראה דדין שואל שלא מדעת גזלן הוא אפי' לא עבידא לאגרא, ונראה דאין צריך שתהא עבודה שעבד בה ש"פ אלא כיון שנוטלה ליהנות בה שלא מדעת בעה"ב נעשה גזלן, ונעשה גזלן מיד בשעת משיכה אע"ג דעדיין לא נהנה בה, וכל זה מוכח ב"מ מ"א מ' ב"ב פ"ח מ' שאין החבית והצלוחית עומדים להשכיר, ומשמע דחייבין אע"ג דעדיין לא נהנה ואע"ג דאין ההנאה שוה פרוטה, ולפיכך נראה דהגונב ע"מ למיקנו חייב באונסיה דלא גרע משואל שלא מדעת שהרי נעלה ליהנות בה למיקנו לחברו, ומ"מ אם נשברה משלם רק פחתא כדין שואל שלא מדעת, ולא קני לה בשינוי שיהא הפסד אלא של הגזלן, ואל"ל דאינו חייב נשלם כסף בשביל כל הספינה, מיהו דין זה אין לו מקור מובטח, שהרמב"ד כתב כן בחד תירולא, אבל אי מוקמינן הא דנחית אדעתא דגזלנותא במשתמש מלאכה ראשונה, אין לנו מקיר דשואל שלא מדעת שמין לו השברים וי"ל שיהא דינו כגזלן גמור.

ו) **ק"ג** ב' ור"ע כי עבוד רבנן תקנתא היכא דידע למאן גזלי, משמע דר"ע ג"כ אית לי' תקנתא ויש לעני כיון דמן הדין אי אפשר לי להביא את אשתו כל זמן שלא נתן את הקרן לנגזל וכדתנן ק"י מ' הביא אשתו עד שלא הביא גזלו לא יצא, מ"כ מאי מהני תק"מ, וע"כ כיון דהפקר ב"ד הפקר פקע חיובו, הא תינח לרבא לק' ק"ע מ' דמודה ר"ע דמוחל לאחריס, אבל לר"י ור"ש דלר"ע אינו מוחל לאחריס מ"כ לא הא עדיפא הפקר ב"ד ממחילה, וי"ל דהפקר ב"ד עדיפא דהרי הוא משלם וב"ד מזכין את המעות להנגזל ונעשין שלו מכח תקנת חכמים, ואף שמן הדין אינו חייב לזכות בהן עד שיביאם אליו, מ"מ יש כח ביד חכמים להקנותו בעל כרחו, וע"י כח ב"ד נעשו הכסף שלו והוא זזה הקרן לבעלים, ואפשר דלמאי דמוקי לה כר"ע ע"כ ברבא אחי דמודה ר"ע דלאחריס מלי מחיל דהא משנתנו סברה דמחל לי' על הקרן מ"ל להוליך אחריו, ואפשר דלר"י ור"ש ע"כ ר"ע לית לי' תקנתא דרא"ל דלא עדיפא תקנת חכמים ממחילה דידי.

בתו' פירשו בתירוץ קמא דר"ע ור"ע פליגי אי עבדי רבנן תקנתא בליכא ב"ד בעירו ולריך להוליא הולאות הרבה עד שיגיעה לב"ד דר"ע סבר דזה פטור מתקנתא דרבנן, ור"ע סבר דזה ליכא תקנתא, וכמו כן פליגי בגזל מאחד מחמשה ומשנתנו כר"ע דצריך להוליך לב"ד דוקא אפי' בהולאה מרובה, ומיהו במוסר לב"ד סגי דליכא מאן דפליג אראבר"ל, ובתירוץ שני פירשו דמשנתנו ליה לה כלל תקנתא מדלא שנו תקנתא ולפיכך מוקי לה כר"ע, ולפ"ז וי"ל דגם לר"ע לא סגי בדלא מסר לב"ד, ואם אין ב"ד יוליכנו אחריו למדי, ומניח גזלה ביניהם עדיפא דמ"מ זוכה הנגזל ואע"ג דלא יהבינן לי' מספק מ"מ מקרי השבה.

והנה גם למסקנא דר"ע מודה בנשבע שנותן לכל אחד ואחד, תלוי בשני תירולי תו' אי משנתנו אית לה תקנת רא"ל, ומיהו למסקנא לבו"ע צריך למסר לב"ד דוקא ואם אין ב"ד יוליכנו אחריו למדי אלא לתירוץ בתרא משנתנו לא סברה תקנה אף ביש ב"ד בעירו.

והנה אי משנתנו אית לה תקנת רא"ל וי"ל דהא דתנן דמוסרה לשליח ב"ד כפרש"י והיינו תקנתא דראבר"ל, ומשנתנו אשמעינן דגם לשליח ב"ד סגי, ומה שהקשו עוד דאמאי לא הוי כר"ע ל"ק דלר"ע דבגזל מחמשה מניח גזלה אפי' בנשבע ע"כ לאו מתקנתא הוא דסבר דלא תיקנו אלא היכא דידע למאן גזלי וכדאמר בגמ' וכיון דר"ע סבר דמן הדין סגי במניח ביניהם גם באין ב"ד בעירו מ"ל להוליך אחריו, ומה שהקשו עוד למה מביא מראא"ל ליתי מתני נמי ל"ק דמתני דסברה אם אין ב"ד יוליכנו למדי ודאי לא סברה דבגזל אחד מחמשה תסגי

במניח מחמת תקנה רק בראב"ל אפשר לפרש כן וכמו שפי' תו', וכל מה דנאדו מפרש"י לפי שדעתם כתירוץ בתרא דמשנתנו ליה לה תקנת רא"ל, אמנם בגמ' משמע דכו"ע אית להו תקנת רא"ל ממה דאמרו ור"ע כי עבוד רבנן תקנתא כו', ומה שפירשו תו' דלדבריו דר"ע קאמר נ"ע דברי לא שמעו שאמר כן ר"ע אלא גמ' אמרה לפרש דברי ר"ע וכיון דמשנתנו כר"ע ולית לי' תקנתא כלל לא יתכן כאן לשום דבריס בשם ר"ע לדבריו דר"ע, ואולי כונתם דבגמ' אמר דאף אח"ל דר"ע אית לי' תקנתא דראב"ל ניחא.

ז) **והר"מ** פ"ז מה"ג ה"י פסק כתקנת רא"ל, ופי' גם שליח דמשנתנו כפרש"י, והיינו כפי' קמא שכתבו תו' שאם אין ב"ד מוליך אחריו למדי, וזו גם דעת הרא"ש שבעתיק פרש"י שהוא תקנת השביס שלא למנעו מלהשיב, ואם צריך ליתן לשליח הולאת הדרך אינו מרויח בשליח ב"ד אלא הוצאת דאורחא וזו ריוח מועט אלא ודאי כונת הרא"ש כפרש"י, ובש"מ בשם הרא"ש כתב דתרי תקנות הוו מעיקרא תיקנו למסור לשליח ב"ד להוליך ולפטרו מהוצאת דאורחא, ואח"כ תיקנו לפוטרו מהולאת הדרך, ומיהו בשם הרשב"א כתב כפרש"י, והטוש"ע סי' שס"ז שכתבו שמוסרו לשליח ב"ד וכש"כ לב"ד עצמן, דעתם כפרש"י והר"מ והרשב"א דמשנתנו רבותא קמ"ל דאפי' לשליח ב"ד יצא, ומביא אשמו אף קדם שמסר השליח לב"ד, [כ"כ בלי הש"מ, ומשמע דאין הנזילה שמורה ביד שליח ב"ד אלא הוא שליח ב"ד הנאמן לב"ד, ומוסר לו הנזילה שימסרה ליד ב"ד] אבל לי' הטור אם עשאוהו ב"ד שליח, ומשמע דעשאוהו שליח להוליך לנגזל, אבל לא יחכו לפ"ז לסיים וכש"כ במסר לב"ד, דהתם אינו נותן הולאות הדרך, וגראה דגם בשליח ב"ד אינו נותן הולאות הדרך דכיון דכבר תיקנו שימסור לב"ד למה יפסיד הולאותיו, אלא הטור מפרש שליח ב"ד היינו אם נזדמן להם שליח שהולך למקומו של נגזל מוסר לו ואין לו אחריות הדרך.

והש"ך סי' שס"ז סק"א כתב ע"פ דברי התו' דלית הלכתא כתקנת רא"ל, ואינו יולא במה שהשלומין שמור ביד ב"ד, אם לא שיש להם מי שמוליך ליד הנגזל, ואמנם דעת הר"מ הרשב"א והרא"ש דתקנת רא"ל הלכתא היא וזו כונת הטוש"ע, וא"כ הכי נקטינן.

ח) **ק"ד א'** תוד"ה אמר, מ"ל תופס בידו מ"ל נתן ביד ב"ד, מהרש"א הק' הלא דעת תו' דמתני' ליה לה תקנת ב"ד, והש"ך שם פי' דמיירי בב"ד שולחין לנגזל, ואינו מודן הלא ע"כ תופס בידו גרע מנותן לב"ד לשלוח, והרי בנשבע לא מהני תופס בידו ומסירה לב"ד מהני, ולכל הפירושים קשה מה ענין תופס בידו למסירה לב"ד, הלא עיקר תקנת חכמים הוא למסור לב"ד, והמסירה לב"ד הוא הפכו של תופס בידו, וגראה דס"ל דמסירה לב"ד אינם זוכים עבור הנגזל בעל כרחו אלא פטרו (לנגזל) [לגזלן], והביאו ראי' דכי היכי דמלי להביא כפרה ע"י זה שנפטר מחמת תקנת ב"ד ה"נ דין הוא שיכול להביא ע"י זה שהנגזל עצמו פטרו מלהוליך אחריו, ול"ק הא משנתנו ליה לה תקנה, דמהי דלא תיקנו מ"מ לא פליג תנא דמתני' דאפשר לתקן, ומיהו לר"ש לק' ק"ע מ' הדבר מפורש דזקפן במלוה יכול להביא אשמו דהא ס"ל דאפי' מת הבר אינו נעשה גזל הבר דחשיב לי' כמחילה לאחריס, אלא בתו' בתו' להוכיח דאפי' לרבא דזקפן במלוה ומת מתחלק לכהנים מ"מ מלי להביא אשמו בזקפן במלוה מהא דמהני תקנתא דרבנן.

ודעת הר"מ ועוש"ע כפרש"י דגם ר"ע מודה דבלא נשבע מ"ל להוליך אחריו ובהודה לפני עדים סגי, ובנשבע צריך להוליך אחריו, ואם הודה בפניו ואמר לי' יהיו לי בידך אף בנשבע מ"ל להוליך אחריו, וכתב הש"ך שם סק"ו דוקא אמר לו בפניו אבל אמר לי' ע"י שליח לא, והדבר תימה וכי אינו יכול למחול שלא בפניו, והא דאמר בגמ' ק"ד מ' הלכך נשבע אע"ג דא"ל יהיו לי בידך, י"ל אע"ג דנעשה כאילו מ"ל יהיו לי בידך, ואין זה אלא לענין שמ"ל להוליך אחריו מלד עיקר הנזילה דכיון דשומר בעדו הוי כשומר ע"פ לותתו וזה אינו מספיק לענין

כפרת

אורח חיים יד הלכות ציצית

אורח חיים טו הלכות ציצית

ו הרא"ש שם מסולין ומס"ק ורמ"י יחסס ז מולין קל"ו

ד * ימותר ליטול (ז) [ה] (יג) טלית חבירו (יד) ולברך עליה ובלבד (מ) (טו) שיקפל אותה אם מצאה מקופלת: הגה והה"ה נתפלין (נ"י פרק הספינה) אבל אסור ללמוד מספרים של חבירו (טז) בלא דעתו דחיישינן שמא יקרע אותם (ט) בלמודו (נ"י הלכות קטנות): ה * ימלית (יז) של (י) שותפין (יח) חייבת בציצית דכתיב על כנפי בגדיהם:

שערי תשובה

קרי"מת התורה שער י' סעיף מ' ונפתחו שערים שם ומ"ש מתשובת בית יעקב ע"ש שהמ"ל מדין אחרוג המטאר בס"ם מרנ"א שמוטב שישלחנו לקהל וכתב כמה מילוקי דיעים מה וגם לאחר קושיה הע"ז ומג"א שהקשו מאחרוג על ליעים ועיין בד' אפרים סי' מרנ"ח מ"ש מה: [ה] טלית חברו. עבה"ט בשם רש"ל ועיין ט"ז דהרש"ל סיים שה דהיינו כשהניחו במקום מיוחד ע"ש וי"ל דאם לא הניחו במקום מיוחד סימן לדבר שאינו מקפיד על מקומו ורשותו. ומ"מ נשם רש"ל בכל טלית שלובשו אלא דעת חברו לא יברך ומכ"ש מה נראה דאף מי שמוהג כשלובשו במקומו לברך מה שמוציאו חוץ למקומו לפי שבעל הטלית לא הקפיד להניחו במקום מיוחד לא יברך עליו:

באר היטב

כתב דאפילו לדעת המברכין על טלית שאולה היינו הטלית שלובש בעת התפלה עם הגחת תפילין אבל מי שלובש כדי לעלות לתורה או לילך לפני המיבה בודאי אין לברך עליו ודעת הרא"ש בהלכות ליליח דהעובר לפני המיבה מברך וכ"ה בספקי תוספות במנחות סימן ק"ל דכהנים המתעטפים בטלית שאינו שלהם כשעולין לדוכן מברכין וכ"כ המ"א ואליבו זוטא. גם בתשובת שער אפרים סימן י"ט ובתשובת בית יעקב סימן קי"ד פסקו דלא כהרש"ל ע"ש. וט"ז הסכים עם מהרש"ל ופסק שלא לברך על טלית שאולה מצוייצת ומכ"ש אם נטלו שלא מדעת חבירו שבסעיף ד' אמין מברך עליו ע"ש. והמחבר יד אהרן סותר הראיות של הע"ז ע"ש. ועיין בספר אליבו רבה הביא כמה שו"ת לדחות דברי מהרש"ל ופסק לברך אפי' בטלית שאולה אף לעלות לתורה]. שאלה אם מחוייב אדם להשאיל טלית שלו למי שדר בכפר כדי שהוא יצטרך לשאול טלית מאחרים בעירו פסק בתשובת בית יעקב סימן קי"ד דאין מחוייב להשאיל טליתו לאחר והוא יברך על טלית שאולה עי"ש: (ז) טלית חבירו. באקראי אבל בקביעות אסור ב"ח. וכתב רש"ל דאסור ליקח אותו מבהכ"נ לבית או ליפכא: (מ) שיקפל. אפילו שלא כסדר קיפולו הראשון. ובשבת אפילו אין מקפלו כלל שרי מ"א עיין ע"מ ובתומת ישרים סי' מ"ו: (ט) בלימודו. ואפי' באקראי אסור ללמוד בהם. ועיין בח"מ סימן רל"ב ס"כ בהג"ה דבתבאר אם הפקיד אצל ת"ח ספרים מותר ללמוד בהם ולהעתיק אם אין לו כיוצא בהם. וכתב ט"ז וה"ה במשכון אצל ת"ח והסמ"ע כתב שם אם המפקיד מקפיד ע"ז אסור אבל הש"ך שם חולק עליו וכתב דשרי ע"ש וכתב המ"א דברי הש"ך נראין בפי' דברי המרדכי אבל ממ"ש הב"י כאן בשם הפוסקים משמע דהוי שואל שלא מדעת עיין שם: (י) שותפין. כתוס' השותפין עם העובד כוכבים אינו חייב בציצית עיין דמשק אליעזר בפרק ראשית הגז דף תכ"ד[א] ובד' אהרן:

ביאור הלכה

בפי' דלא נריכא להא דכתב הרשב"ם ב"ב קל"ז ע"ב ולשונו לומר בתחרוג דאדעתא דהכי וכו' דמה הלא גם בטלית של שותפין חייבת. ואולי טעם הדה"מ דפעמים העיר גדולה מאד ולא ימצי שום פרוטה לכל מד וכעין שפירש"י בסוכה כ"ז ע"ב ד"ה כל האורח עי"ש ובספר שערי אפרים כתב דיותר טוב ליקח טלית שאולה בעת עליתו לתורה מליקח טלית הקהל שבטלית הקהל ככתב לכלל ספק שמא מחוייב לברך ואם לקח טלית הקהל ורולה לברך יכוין אז שרולה לילבש בשם מלבוש של ליליח ויעטוף בו ראשו כמו בשחרית וא"ל אז לעמוד מעוטף שיעור הילוך ד' אמות וכו' ואם אינו רולה לברך עליו לא יעטוף ראשו כלל רק עטיפת הגוף לבד ומתן טעם לדבריו בהפתחי שערים שלו וא"ל בטלית הקהל יש לברך עליו כמו בטלית של שותפין וא"מ נראה דוקא כשמעטף בו ראשו כדרך עטיפת שחרית הא בלא"ה אין לברך אף שיש דעת קצת פוסקים המולקים ע"ז וא"ל דעיטוף הגוף קצי מ"מ אין כונתו להתעטף כלל רק לבישה לשעתו משום כבוד בעלמא לא קריבן אסר מבשה בה בעיטוף אדעי מה ואף בטלית שלו אם זמנו בהול שאינו יכול להתעטף בו ממש ונומנו על הכתפיים לבד לשעה קלה בשעת הקריאה ודעתו להסירו מיד ל"ע בבה"ג עכ"ל ודבריו תלושים במקצת דהלא הסכמת הש"ע לעיל בסימן מ' להעיטוף אינו לעיכובא וגם טעם השני שלו מרש"ל ומ"א וא"ר ושאר אחרונים משמע דבגד שלו בודאי מיב לברך ולא חילקו כלל בין אם מעטוף ראשו או לא משמע מדבריהם דבכל גווני מיב ע"י לבישה זו בציצית מ"מ מה שכתב בש"א הכ"ל דיכוין אז בלבישתו לשם מלבוש של ליליח ולא לבגד בעלמא דבריו נכונים מאד מדינא מבו"א דהלא קי"ל בסי' מ' ס"ד דמצות לריכות כונה[1] ולעיכובא הוא כמבואר שם וכמש"כ בסי' מ' מ"ב בקי"ט עי"ש. אח"כ מלאתי אחר להשערי אפרים והוא מה שכתב בבה"ט בסימן י"ח סק"ד בשם הל"מ[2] דהמתעטף מפני בבוד הליבר אין מברך ומסקמא טעמו כמש"כ הש"א דאפשר דזה אינו נקרא לבישה המחייבת בציצית ועיין מגן אברהם סוף סימן י"ט בתב בשם המוסקים ול"ע: * מותר ליטול טלית חבירו וכו'. שאלה אם מחוייב אדם להשאיל טלית שלו למי שדר בכפר כדי שהוא יצטרך לשאול טלית מאחרים בעירו פסק בתשובת בית יעקב בסימן קי"ד דאין מחוייב להשאיל עליתו לאחר והוא יברך על טלית שאולה עי"ש: * טלית של שותפין חייבת וכו'. עיין בא"ר בא"ר בסי' ל"ח ומ"א: (כג) פמ"ג: (כד) בבה"ג: (כה) פמ"ג:

משנה ברורה

ומזה נלמוד לענינינו ג"כ דצריך להחזירו להנותן בזמנו היינו אם היום יצא בו בעליו ישיב לו עכ"פ למחר קודם התפלה כדי שיהיה לו בעצמו ג"כ במה לצאת ואם לא החזיר לו והנותן אין לו טלית אחר נראה דנעקר המתנה למפרע ולא קרינא ביה כסותך [ואף שיש לו ט"ק מ"מ מסתבר דאדעתא דהכי לא נתן לון דלא כמו שכ' בס' נ"ח. גם נתבאר שם דאחר שיצא בו צריך לחזור ולתנו לבעליו במתנה כדי שיהיה של בעלים שהרי נעשה שלו ופשוט דה"ג בענינינו. נ"ל פשוט דאם נתקלקל הטלית או נחת מציצותיה אצל השואל אף שהיה ע"י אונס ולא החזיר לו כמו שלקחה אינו יוצא בהמצוה! עיין בסימן תרנ"ח סעיף ד' ובחדושי רע"א שם]: ד (יג) טלית חבירו. פי' שלא מדעתו דניחא ליה לאינש דליעבד מצוה בממוניה דוקא (כג) באקראי אבל בקביעות אסור ואפילו באקראי דוקא באותו מקום אבל להוציאו מביתו לבהכ"נ או איפכא אסור דאפשר שמקפיד עליו והוי גזל ועיין בפמ"ג שכתב דבכל גווני ראוי ליזהר כשבעליו עמו שישאלנו ואין סומכין על החזקה במקום שיכולין לברדו בקל וכ"ש אם יודע בו שהוא מקפיד: (יד) ולברך עליה. עיין במ"א ועיין בדרך החיים שכתב דיותר טוב שיכוין שלא לקנות ולא יברך[2]: (טו) שיקפל אותה. (כג) כקיפולה הראשון (כד) ובשבת יקפל אותה ולא כקיפולה הראשון[3] והמ"א מיקל בשבת שלא לקפל כלל: (טז) בלא דעתו. אפילו (כה) באקראי בעלמא דחיישינן שמא יקרא בהן הרבה עד שיתקרעו מרוב המשמוש. והעולם נוהגין כשמוצאין סידור תפלה או מחזור בבהכ"נ שלוקחין אותו כדי להתפלל בו וא"י היתר לזה דמ"ש סידור מספרים [פמ"ג][4]: ה (יז) של שותפין. וטלית של שותפות נכרי וישראל או איש ואשה חייבת בציצית ולא יברך עליה. ארה"ח דלא כדמשק אליעזר עי"ש: (יח) חייבת. ואיירי שחבירו מרוצה שילך חבירו בו והוא בלי ציצית חייב לעשות

אחר"ח 1234567

אוצר החכמה

1. ואם תיקנו יצא. (כה"ח אות י"ח): 2. אולם הכה"ח (אות כ') כתב דיכול לסמוך על המנהג שכ' מרן בב"י ולברך דבמקום מנהג לא אמרינן סב"ל. ויר"ש ירחיק עצמו מזה בכל מה דאפשר ובפרט האידנא דקפדי אינשי על כך: 3. וכ"פ הכה"ח (אות כ"ג) ודלא כהמג"א: 4. וכ"ה הכה"ח (אות ל"א), אולם מרן ראש הישיבה שליט"א אמר כי בזמננו שספרי הדפוס מצויים למכביר וכ"ש סידורי תפלה, סתמא דמילתא לא קפדי אינשי, שאם יקרע יקנה לו חדש או יתקן לו.

הגהות ותיקונים: א) מדפי הספר: ב) בדפוס יאהנעסבורג:

הערות והארות: 1) עיין בה"ל ס' ס"ד ד"ה וי"א שצריכות כו' לענין אם עובר על המ"ע כשלבשו לכבוד ואינו מכוון לקיים המ"ע: 2) עיין במ"ב שם ס"ק ה' שמביא את הל"ח (ר"מ):

ג"כ רלוים למ"ס] ופשוט הוא דזהו רק בטלית המיוחד לפצות ציצת ולא בסתם בגד של ד' כנפות [מ"ז סק"ל] וכן זהו רק כשהשאילו להתפלל בו אבל כששאלו על רגע כמו לעלות לתורה וכל כיוצא בזה איט מברך דלא השאילו מפני המצוה אלא מפני הדרך ארץ וכן פסקו הגדולים [יס"ס בחולין סס ומג"א סק"ו] וכן כששואל טלית מחבירו להיות מוהל או סנדק איט מברך עליו אבל שאלו לעבור לפני התיבה להיות ש"ץ מברך וכן כהן השלה לדוכן דזהו כתפלה ממש [סס] וטלית של אוצר החכמה קהל הוי כשלו שיש לכולם חלק:

יא כתבו הטור וש"ע סעיף ד' דמותר ליטול טלית חבירו ולברך עליה ובלבד שיקפל אותה אם מצאה מקופלת עכ"ל משום דודאי ניחא ליה לאינש למעבד מצוה בממונו [טור] ורצון בעל הטלית בכך ולא קפיד וכן אי ידעינן דגברא קפדנא הוא אסור ליטול שלא מדעתו ונלע"ד אף שרבותינו פסקו הדין הזה דבסתמא מותר ליקח טלית חבירו שלא מדעתו ולהתפלל בו מטעם דודאי ניחא ליה מיהו אנן חזינן דהרבה מקפידים בזה מאד ובפרט כשהטלית הוא חדש ונקי וגם יש בני אדם שאין סובלין כלל שאדם אחר ילבש בגד שלהם מטעם זיעה ונקיות ונלע"ד שמאד יש להתיישב בדין זה:

יב וגם במקור הדין לא פסיקא כל כך להתירא בכל גווני דהסמ"ק כתב היתר זה בטלית שאינו מקופל ומונח במקום מוצנע אבל במקופל צריך ליטול רשות [סוכה נב"ו] והמרדכי כתב על זה דאי מקפלו כבתחלה שרי אי שמא כיון שהבעלים קיפלוהו גלי דעתיה שמקפיד בדבר מלהשאילו עכ"ל [סס] הרי שגם בקיפול מסתפק וכ"ש כשמונח במקום מוצנע והנמק"י כתב כלשון הזה ובמקום שנהגו להניח טליתותיהן בבהכ"נ אם בא אדם להתעטף בו לכי שעה ולהחזירו במקומו מותר וכו' ור"י כתב ואותם שלוקחים ציצת שמוצאים בבהכ"נ בלא ידיעת בעליהן מותר וכו' עכ"ל הרי מפורש שאפילו המחזירים לא התירו רק כשהטליתות מונחים בבהכ"נ ולא שכל אחד מצניע טליתו במקום מוצנע דבבה"ג לא מצינו מי שהתיר ונ"ל ברור דגם הטור וש"ע מירי בבה"נ אבל כגון אנו שכל אחד מקפל טליתו ומצניעו בתיבה או שנותן להשמש להצניעו בתיבה ודאי דאסור בלא דעת בעלים אא"כ יודע בבירור שהבעלים אינם מקפידים ועכשיו המנהג שהשמש נוטל טלית של אחד מהבע"ב המוצנעים אצלו בתיבתו ונותנו לאורח להתפלל בו ולדעתי אסור לעשות כן בלי ידיעת הבעלים ואין להקל בזה כי יש בזה חשש גזל דשואל שלא מדעת גזלן הוי ועל זה נאמר ובוצע בירך ניאץ ה' ומוטב יותר להתפלל בלא טלית:

יג וכתב רבינו הרמ"א דתפלין מותר ג"כ ליטול שלא מדעת אבל אסור ללמוד מספרים של חבירו בלא דעתו דחיישינן שמא יקרע אותן בלימודו עכ"ל ואפילו באקראי בעלמא אסור דשמא יעיין בו הרבה עד שיקרע מרוב משמושו ומ"מ לעיין בעלמא נוהגין היתר וכן ליקח סידור ומחזור בלא ידיעת הבעלים דרובא דעלמא אינם מקפידים בזה ועי' מ"ש בחו"מ סי' רצ"ב סעיף ל"ד [ועמ"ז סק"ז ומג"א סק"י]:

יד טלית של שותפין חייבת בציצת דכתיב על כנפי בגדיהם [חולין קל"ו:] ומי ילך בו זהו כפי תנאם ואם לא התנו ילך בו כל אחד זמן ידוע ופשוט הוא שיכול אחד מהם לטעון טענת גזד או אינוד ובגד שיש בו ד' כנפות ויש לאשה או כותי שותפות בו פטור מציצת וצ"ע:

סימן טו אם מותר להתיר ציצת מבגד לבגד ודין נקרע הטלית. ובו ט"ז סעיפים:

א מותר להתיר ציצת מבגד זה וליתנם בבגד אחר ואין בזה משום ביזוי מצוה כיון שנותנם בבגד אחר ולמה עושה כן או מפני שבגד זה ישן וזה חדש או מפני שזה ערב עליו וזה קצה נפשו בו ואין נ"מ לדינא בזה אבל להתיר ציצת מבגד ולא להטילם במקום אחר אסור כמו ליטול מזוזה מבית דאין לך בזיון גדול מזה אא"כ רוצה לעשות בגד זה שלא יהיה בו ד' כנפות או שרוצה למוכרו לכותי דאז מותר להתיר הציצת בכל ענין [מג"א סק"ב] אבל כשמוכר לחבירו אסור לו להתיר הציצת אם אין רצונו להטילן בבגד אחר [סס] ואם רוצה לעשות ציצת יותר יפים מאלו מותר ג"כ להסירן בכל ענין [סס] וכן אם נפסקו הראשון אע"פ שעדיין הן כשרים מ"מ אם רוצה להסירן ולעשות ציצת שליטין ג"כ מותר בכל ענין [סס] וכן מטליתות של מתים מותר להתיר שאינם בני חיובא:

ב יש מי שאומר דחוט שנשתייר בה כדי עניבה דכשר כמ"ש בסימן י"ב מ"מ להטילה לכתחלה בבגד אסור דלכתחלה צריך חוט שלם ארוך י"ב גודלין [סס סק"א] אמנם אם ירצה לקשור לחוט זה עוד חוט אחר כדי להשלימה להשיעור מותר דקשירה חשיבה חיבור גמור כאלו חוט אחד [סס] ואימתי מועיל קשירה קודם שהטילן בטלית אבל להכשיר ע"י קשירה אחר שהן עשויין בהטלית לא מהני כגון שנפסקו החוטין שלא נשתייר בהם כדי עניבה וירצה להכשירן ע"י קשירה אינו מועיל דזהו תעשה ולא מן העשוי בפסול [סס] וכבר בארנו זה בס"ס י"ב ע"ש:

ג איתא בגמרא [מ"א.] טלית שנקרעה חוץ לשלש יהפור חוך שלש לא יתפור תניא נמי הכי טלית שנקרעה וכו' ר"מ אומר וכו' וחכ"א וכו' ושוין שלא יביא אפילו אמה על אמה ממקום אחר ובה תכלת ותולה בה ושוין שמביא תכלת ממקום אחר ותולה בה ופי' רש"י חוץ לשלש למעלה מג' אצבעות משפת הבגד יתפור ולא חיישינן

ב וכל זה בבהמה ומטלטלין אבל ד השוכר בית מחבירו רשאי להשכירו לאחר ובלבד שלא יהיו בני ביתו מרובים מבני ביתו של השוכר וכן השואל רשאי להשאיל ה ואפי' להשכיר לזמן משך ימי שאילתו לפי שהקרקע בחזקת ורשות בעליה עומדת וא"א להבריחה ולא שייך בה נאמנות כלל:

ג ו וכן בבהמה ומטלטלין אם הבעלים עצמן נשכרים עמהם במלאכתם רשאי להשכירם לאחר שלא מדעתם מן הדין אלא שיש להם עליו תרעומות כגון השוכר חמור או ספינה להוליך סחורה למקום פלוני ומכרה באמצע הדרך רשאי להשכירו שם לאחר הרוצה להוליך משוי כזה למקום פלוני אם הבעלים הולכים עמהם אלא שיש להם עליו תרעומות משום שינוי דעת שגרם להם לסבול דעת איש אחר שלא הורגלו בו עדיין ז ואם אין הבעלים הולכים עמהם אינו רשאי להשכירו לאחר שלא מדעת' עד שילך הוא בעצמו עמהם למקום פלוני שאז מותר אע"פ שהאחר מוליך סחורה אחרת רק ששוה במשקלה (בנפח) לראשונה וה"ה ח אם א' מבני ביתו הולך עמהן כמו שנתבאר בה' מציאה ופקדון שכל המפקיד ע"ד אשתו ובניו של הנפקד הוא מפקיד שיהיו נאמנים על הפקדון כמוהו ונמצא שעדיין פקדון' הוא ברשותו של זה הנאמן אצלם ולא מסרו ביד אחר ואין להם עליו אפילו תרעומות כלל:

ד ולכן ט השואל ספר מחבירו רשאי להניח לאחר לקרות בו ברשותו ואינו חושש שמא אין רצונם של הבעלים שיהיה פקדונם ביד אחר כיון שעדיין הוא בביתו וברשותו וגם י אין לחוש כלל שמא המשאיל אינו רוצה להשאיל ולעשות חסד אלא לזה ולא לזה שכיון שאנו רואים שעשה חסד בממונו והשאיל ספרו ללמוד לזה מן הסתם אינו מקפיד בחסד זה שעשה גם על אחר שילמוד כל ימי משך שאילתו שהשאיל לראשון ובלבד שילמוד יחידי ולא יא עם אחר אפילו עם השואל כי לא השאיל אלא לא' ולא לב' ואין לנו לעשות חסד בממונו שלא מדעתו אפילו כל שהוא יותר ממה שראינו בעינינו שבבר עשה מדעתו:

ה בר"א כשהשואל נותן רשות לזה ללמוד בו כי כל משך ימי שאילתו הספר קנוי לו ללמוד בו ורשאי ליתן זכותו לאחר אבל יב אסור לילך לבית חבירו לקרות שם מספרו יג אפילו באקראי שלא מדעתו בין שהוא שלו בין שהוא שאול בידו ואצ"ל להשתמש בשאר חפציו יד אא"כ יודע לו בבירור שלא יקפיד עליו בעל החפץ או שהוא דבר שאין דרך כל בני אדם טו להקפיד עליו כלל מפני שאין חשש הפסד וקלקול כלל בתשמיש זה אבל דבר שמקצת בני אדם מקפידים עליו מפני חשש קלקול אע"פ שרובן אין מקפידין מפני שהוא חשש רחוק אין הולכין בזה אחר הרוב לומר שמן הסתם לא יקפיד בעל החפץ זה ואפילו טז אם ברי לו שלא יקלקל כלל אסור כי בעל החפץ חושש עכ"פ שמא יקלקל ואם היה יודע שזה משתמש בחפציו אפשר שהיה מקפיד ונמצא זה שואל שלא מדעת הבעלים והוא גזלן אף שאינו מקלקל כלל כמו שנתבאר כל זה בה' מציאה ופקדון:

ו יז ומ"מ אם אירע לאדם איזה הפסד פתאו' רשאי ליטול חפציו של חבירו שלא מדעתו להציל בהם שלו ולשלם לחבירו מה שקלקל ויפסיד חפציו ואפי' אם יפסידם לגמרי כגון שנשברה לו חבית דבש ויש לחבירו חבית מלאה יין רשאי לשפוך יינו של חבירו לארץ להציל בחביתו הדבש שרמיו יקרים מן היין ולשלם לחבירו דמי יינו יח ואם חבירו כאן חייב חבירו לעשות כן כשזה מבקש ממנו וזהו תנאי מתנאים שהתנה יהושע עם ישראל כשהנחיל להם את הארץ יט (א) וי"ח בזה וי"ש יחמיר לעצמו בדבר שאין בו הפסד (ומ"מ אם אירע לו הפסד

קונטרס אחרון

(א) ע"ש גבי דבורים דמכתימת המגה ורי"ף ורמב"ם משמע לף שלין חבירו שם לא יקון דלא כסמ"ע וג"ע:

ד רמב"ם פ"ט ה"ס מס' שכירות
ה גמ' שם ל"ס ע"ב
ו גמ' שם ע"ס ב ור' תוס' שם ד"ה דפרקי'
ז רמ"ם טור סי' ש"מ
ח ש"ך שם ס"ק ג'
ט כ"מ הלכות שכירו' פ"א ה"ד
י רשב"א בתשוב' ר"י סי' שמ"ב
אוצר החכמה
יא גריי' שם ר"ע ע"ב
יב סמ"ע סי' ע"ב סק"ו
יג מ"א או"ח סי' י"ד ס"ק י'
יד סמ"ע סימן רנ"ב ס"ק מ"ה
טו ש"מ ר' סריטב"א
טז ב"ח ס"מ ע"א ב"מ מ"א ע"א
יז תפ"ד רמ"א סי' שח סעי' ז'
יח ב"קיד ע"א
יט רי"ף בתשובה שם

מסורת הש"ס עם הוספות

ירדן. וכן שאר נהרות ותנא זה על יד הירדן היה יושב: בלסטים מזוין. ובחזקה נטלה הימנו ומעיקרא ידע ומיישב: שטף נהר קוריו. של זה ונלגלו אחר: הרי אלו כו'. ס"ג הרי אלו שלו מפני שנתיאשו הבעלים. דכל שטיפת נהר נקורות עליה ומכניס הבעלים ידעו בה מיד דיש לה קול: **הא פתמא.** הא אם היתה מדברת אחרת שאין לנו לומר שידעו הבעלים לא הוה של מולאה קשיא[1] לרבא: בשיכול להציל. ולכוותה בנמלאה אחרת דבר שיש בו סימן ליכול ליתן סימן וליטול מודיעין בה דמייב להחזיר: אפילו אין מרדפין נמי. דקמכי אהלה דלמחר ולימא אחרא ולא מייתי: ע"י הדחק. ואם לא ימהר[2] להציל לא ילילו הלכך אין מרדפין אפקורי אפקריהו דהא ידעו ולא הלילו: שלא מודעת. בעלים: ולקיט. לצורך בעל הבית: ואם[3] חושש. בעל הבית ומקפיד על מה שעשה זה: משום גזל. שהרב תרומתו בלא רשותו: כלך אצל יפות. היה לך ליך אצל יפות לתת מהן לכהן: לא הוה ידע. אלמא כיון דלכי ידע דמיתא[4] ליה אמרינן מעיקרא נמי ניתא ליה ולענין יאוש נמי כיון דלכי ידע מייתא מעיקרא נמי הוי יאוש: אתם גם אתם. כן תרימו גם אתם מהכא נפקא לן[5] שלוחו של אדם כמותו לתרומה שהשליח שהרם תרומתו תרומה וכיון שליחות מהכא נפקא לן על כרחך שלוחכם דומיא דאתם בעינן: אף שלוחכם לדעתכם. שהבעלים מינוהו שליח: לבוסתנא. פרדס: לא אכל. דגזל מינהו שהבעלים לא ידעו: אם נמצאו יפות כו'. אלמא גלי דעתיה דמיתא ליה ה"ג גלי דעתיה דמיתא ליה במה שנתן לו: לא אמרו כלך אצל יפות. להוי גלוי דעת אלא לענין תרומה: עודהו הטל עליהן. הטעלה פירותיו לגג וירד עליהן הטל: ושמח. בטל שירד עליהן: הרי זה בני יותן. והוכשרו לטומאה מעתה ועד עולם: נגבו. עד שלא מלאן: אע"פ ששמח. עכשיו בטל שירד עליהן אינן

מה שנתן נתן.[7] אמינא כרי דאמר בפרק הגזל [בתרא] (ב"ק דף קיז.): סתם גנב וגזלן הוי יאוש בעלים:

שטף נהר קוריו עציו ואבניו. ה"ג אם נמיאשו הבעלים הרי אלו שלו ול"ל דמיירי מיכול להציל בקל אם רודף בשעת שטיפה דאי לאו הכי הוה כזוטו של יס שאבוד[8] ממנו ומכל אדם ועל זה לא היה אומר הא סתם[9] לא אלא לגבי בקל בשעת שטיפה ואפילו אין בהן סימן ולפי שיעבכן עקולי ופשורי ויקחם אם ואפי' יקדמו אחרים ויקחו יחזירום לו לפי שיכר שהוא בעליו לפי שדרך מיד וס"ד דמיירי דאם לא לדרך מיד בשעת שטיפה שלא יכול עוד כלל להציל כדמוכח בסיפא לפי שיקחום אחרים כשיעבכנם עקולי ופשורי ולא יחזירו לפי שאין בהן סימן וה"פ אם נמיאשו הבעלים הריהו שהיו אם בשעת שטיפה ולא רדפו ואפילו אומרים שאין מתיאשים אין בכך כלום דודאי הן מתיאשים בלבן הא סתמא שלא היו בעלים בשעת שטיפה ולא נמיאשו עד שידעו הבעלים שנשטפה נהר ולא כבר אינו יכול להציל לפי שאין בו[10] סימן לא דכשמלאן באיסורא אתא לידיה שהבעלים לא ידעו עדיין אלמא יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש ומשני מיכול להציל אפי' אחר שטיפה כגון שיש בחידה סימן שהבעלים אין מתיאשין כשידעו ופריך אי הכי אימא קיפא ואם היו הבעלים מרדפין כו' מאי אריא מרדפין אפילו היו בעלים אם בשעת שטיפה ולא רדפו נמי יחזיר ומשני מיכול להציל אחר שטיפה ע"י הדחק דאע"פ שיש בו סימן בטומרא יכול להציל לפי שיתרחקו הרבה שהנהר מוליכן ברחוק ולכך אם היה בשעת שטיפה ואינו מרדף ולאי מתיאש כיון שעתה יכול להציל אלא דוחק ואינו מגיע אצל אין הבעלים בשעת שטיפה יחזיר דכשידעו הבעלים לא יתיאשו ויגיעו על ידי הדחק וא"ת מנלן הא סתמא מייב להחזיר דלמא נתיאשו אחא לאפוקי שהיו אם ורדפו דאיירי אם ולא"כ לא ליתי אם נתיאשו אלא לתני סתמא שטף נהר קוריו עציו ואבניו הרי אלו שלו דשטיטא דלא מיירי ברדפו בשעת שטיפה דהא קתני קיפא דאם היו הבעלים מרדפים מייב ואין להקשות דמלי לייב מקיפא טעמא דמרדפין הא סתמא הרי אלו שלו דלעולם נימא דהוא הדין סתמא דיחזיר ולא נקט מרדפין אלא לאפוקי שהיו הבעלים בשעת שטיפה ולא רדפו וע"י קיפא ידענן דמיירי באין יכול להגיע[11] אצל רש"י דגרס מפני שנתיאשו הבעלים משמע ליתא דשטיטא ליה דנתיאשו א"כ מרישא גופיה מצי לאוקומי דמיירי באין יכול להגיע ולא היה לריך להביא קיפא ומו מגלן דהא סתמא לא דאפילו סתמא[12] נמי מצי מייתי: **הכי** גרסינן ה"ג מסתברא דאי לא שייה שליח ולא גרסינן ומסברא[13]: **אם** יש יפות מהן תרומתו תרומה. דמסתמא גם מתחילה היה דעתו כן וא"ת ונימא דהשתא ודאי ניחא דיפות אבל מתחילה בשעה שתרם אי הוה ידע לא הוה ניחא ליה לאין דרך לתרום מן היפות כדאמרינן לעיל (דף כח.) גבי דבר שיש בו סימן דאפילו לרבא מייב להשתא מתיאש אין בכך כלום וי"ל דשאני הכא דכיון דחזינן מה דניחא ליה השתא אמרינן נמי ניחא ליה מעיקרא משום מלוה: **ואם** לאו אין תרומתו תרומה. וא"ת בדברה אלמנה ניזונית (כתובות דף נט.: ושם ד"ה פיחת) אמרינן דסתמיה דבעל הבית הוי אחד ממחצה ואם השליח פיחת ר' הוסיף ר' תרומתו תרומה דמלי א"ל בהכי אמדתיך ה"ג נימא הכי וי"ל דהתם הוי כולה[14] שיעור תרומה ויש שתורם כך ויש שתורם כך לכך מצי א"ל כיון שלא פירשת לי בהכי אמדתיך אבל מיפות אין רגילות לתרום ולכך לא היה לו לתרום בשום ענין מהם אלא רשותו: **מר** זוטרא לא אכל. וא"ת ואמאי לא אכל דאמר רבא בפרק הגזל (ב"ק דף קיט.) אריסא מדנפשיה קא זבן[15] ויש לומר דהתם שהיא אמרינן דמסתמא ממה שהגיע לתלקן מצא אבל הכא שהבית מן הפרדס היה חושש מר זוטרא שמא בשעת תלוקה לא יאמר לבעל הפרדס תטול כנגד מה שנתתי להם ורב אשי לא היה חושש לזה ולכך אכל קודם שבא מרי בר איסק משום דאריס ויהיב דאין לומר שהיה סומך שיחרלה מרי בר איסק כשידע דהלכה כאמצי[16] ואע"ג דהשתא ניחא ליה מעיקרא לא הוה ניחא ליה: **אם חושש משום גזל.** אם מקפיד בעל הבית על מה שעשה ודומה לו שגזלה. אין תרומתו תרומה. דהשתא ודאי הכי קאמר ליה אם אלא עוד יפות מאלו היית גוזלן. בין כך ובין כך. כן שיש יפות כן שאין יפות מהן [קדושין נב:]. **כלך אצל יפות.** גבי חורם אם של מעלה מגיע (כ"מ דף כב.) בא בעל הבית ומלאו שטות חורם ואמר לו כלך אצל יפות אם יש לו יפות מהן תרומתו תרומה דגלי מדעתיה דניחא ליה ואמרינן כמאן דאשייא שלא מעיקרא דמי [ערובין עא.]. **אתם גם אתם.** והאי גם ימירא הוא [קדושין מא:]. **לבוסתנא.** כמן של אילנות [לקמן לט:].

מסורת הש"ס עם הוספות

[1] [נבא קמא נ. וש"נ] ועי' ב"ק קיז. ובתוס' שם ד"ה הייבו. [2] [מוספתא דמכוות פרק מ:], [3] [מוספתא שם ע"ש], [4] קדושין נב: [מוספתא דתרומות פרק ח], [5] [ע"ירובין עא.], [6] [שבת נב: וש"נ], [7] [לקמן עא: קדושין מא:], [8] [מוספתא מכשירין פרק ג ע"ש], [9] קידושין דף מא., [10] לקמן עמוד ב.

הגהות הגר"א

[א] גמ' ה"ג מסתברא. ר"ג גירסת הרמב"ם ומקבלת וכל אמת כו' ור"ל ואמאי נריכין לגלן אלא יפות הא עלומו כמומו אלא הכ"ע כו' וכל זה למיתן לדבקא כאן אבל ל"ל לכ"ל דאלמה שאלי כמ"ש בקדושין נב ב' ועי' תוס' שם ד"ה אם כו' וא"ב ל"ל כו' ואולי לשטמייהו שכתבו כאן ד"ה ה"ג כו' ו"ג כו' (ועמ"ש רבינו בי"ד סי' של"א ס"ק ע"ז):

גליון הש"ס

גמ' דשוויה שליח. עיין עירובין דף עא ע"ל תוס' ד"ה כלך: שם לבוסתנא דמרי בר איסק. עיין ינמות דף כא ע"ב תוס' ד"ה ר"ל:

תורה אור השלם

א) כֵּן תָּרִימוּ גַּם אַתֶּם תְּרוּמַת יְיָ מִכֹּל מַעַשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְּחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת יְיָ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן: [במדבר יח, כח]

ב) וְכִי יִהְיֶה מֵים עַל עֵדֶר וְנָפַל מִמֶּבֶלְּתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם: [ויקרא יא, לח]

ליקוטי רש"י

[שייך לדף כא:]

בזוטו של יס. לשון יס המתוך לאחוריו עשר ומחמש עשרים פרסאות ושונף כל מה שמוצא בדרך מוזלמו וכן עושה בכל יום [ע"ז מג.]. **בבבכנשתא דבי דרי.** בשעת אמיפת גרגות וכלן דשן בעליהן ונשאו את העיקר ונטמנו אלו [לעיל ע"א.]. **המוצא** מעות בבתי כנסיות. אמיפת מקום שמתכנסים שם להתענן ולהוועד [לקמן כד.]. **אדם עשוי** למשמש בכיסו. ולמצות מתה בכיסו [ב"ק קיח.]. **כל אדם.** אפילו העשירים. משאלכו הגמורשות. בשדה דמכלן ואילך נתיאשו שאר בעליהם לפי שידענן אם נפלה לקנו שמתה ופלה נמוטות נטלום. נמורשות. לשון ממשה. **דאזלי אתיגרא.** הולכין בגתם ומעיינו פסי המחיק בעלך (שמואל ב. ג) מתרגמת אתיגרא. **ליקוטי בתר ליקוטי.** עני מולין עגו אחריו שמכלן ואילך פוסקין אלה עניים מלקטון [תענית ז:].

[ע"ב שייך לדף כא:]

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"ו מהלכות גזילה ואבידה הלי' ל טומ"מ סי' רנט:

טז ב ג ד מיי' פ"ד מהל' מתנות עניים הלי' ג:

יז ה מיי' שם סלכה ל:

יח ו (ממי' פי"ב מהל' טומאת אוכלין הלכה ב):

רבינו חננאל

הן ממשמש בהן כל שעה והללו אע"פ שהן בצד שדה קצוצות דמוכחא מלתא דמשדה זו הן כבר נתיאש מהן כמו המעות. וכן תאנה הנרטה לדרך. התאנים שהן נפולות ממנה מיד נאסרות לפיכך מתיאש מהן ומותרין משום גזל. ופטורין מן המעשר. דאינו נשמר וחגן כלל אמרו במעשרות כל שהוא אוכל ונשמר וגידולין מן הארץ חייב במעשרות. **גנב שנטל מזה ונתן לזה.** לא גנב הוא שגזב בסתר, אבל האי גנב דקתני גזלן הוא שנטל בגלוי, וחרי גזלי גזלן קחני חד גזלן וחד ליסטים מוזיין. ת"ש **שטף נהר קוריותיו ונתנן** לתוך שדה חבירו אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו, מכלל דבסתמא חייב להחזיר, ואוקימנא כשבעלין מרדפין אחריהן ויכולין להגיע על ידי הדחק. ת"ש כיצד אמרו **החורם שלא מודעת** תרומתו תרומה וכו', אוקימנא כגון שחרם ובא בעל הפירות ומצאו שחרם ואמר לו למה [לא] היתה תחם מאלו היפות מוכחא מלתא שנחרצה ואסיקנא לא אמרי' כלך אצל יפות רצון בעלים הן כמה שנעשה אלא לענין תרומה בלבד משום דמעתה היא וניחא ליה ביפה, אבל בזולתי תרומה לא ואע"פ שאמר לו כלך אצל יפות משום כסיפותא הוא דאמר ליה הכי דאורייתא משום גזל. ת"ש עודהו הטל עליהם ושמח הרי הן בני יותן:

הגהות וציונים

[1] ״ונתנו בתוך שדה חבירו״ ליתא בבעל המאור, בר״ן, בתוס׳ ר״פ ובהרבה כת״י, וכן לא היה לפני רש״י. ובתוספתא דכתובות איתא **בטל מזה ונתן ליה:** [2] [בתוספתא איתא **אם נתיאשו הבעלים הרי אלו** שלו, ועיין תוס׳ ד״ה שטף (גלירון): [3] כת״י בשיכולין (וכ״ה להלן בסמוך): [4] כת״י **ואי:** [5] בכת״י **כי תרים מבינונית תרים** (וכ״ה בדפו״י **תרים**): [6] כת״י וקשיא: [7] כת״י **יפהרו:** [8] כת״י **אם:** [9] כת״י **ניחא:** [10] ס״א **למאי דסבירא לן השתא דאיירי בגנב ממש** אחיא כו׳ (גלירון): [11] צ״ל **שאבודה**, עי׳ לקמן עמוד ב: [12] כת״י **סתמא:** [13] כת״י **בהם:** [14] בכת״י נוסף רק ע״י **הדחק** (ובקצת כת״י הוא בגליון): [15] כת״י **בסתמא:** [16] עי׳ הגה׳ הגר״א כאן: [17] נראה שחיבור זה שייך לפני ד״ה ״הכי גרסינן״ (דאזלו לפי הס״ד קודם שידונים דמיירי בעשאו שליח) כן מוכח בתוס׳ שי״ף עי״ש, מ״מ עיין בנחלת דוד שכתב דבוראי לא משמע כן מדברי התוס׳ ותולק עליו והשאיריו בסדרו עי״ש): [18] כת״י כו׳ להו. ועי׳ חכמת מנוח: [19] נדצ״ל קא **מזבין**, כ״ה בכ״ר שם:

בהאי שטרא דפרוטה היא דכיון דאתחזק כב"ד חנו דהי בעי אחר' קלחה לא אתריגן כלומר מכיון שראוהו כ"ד בזה קוד' שאמרה פרוטה הוא שוב אינה נאמנה משום חנו שהי' לה קודם לכן ואע"ה כשר ליה היתמה דלעולם אינו מהיתן ואע"ג דליכא חנו והכא אינה אינה סיני בפרק זה בורר :

פליג פרקא קמא
אלו מציאות פרק שני

דף כא ע"א לאו דוקא אלו דתני בלחוד דה"ה לכל דבר שאין בו סימן אלא דתנו דאל דחסיר לה דאתרי אחר' אינו מהכר דבכל מקום אינו יוקריהו או אבד חסיבותייהו וכדאיתא בגמרא ולרבא אשמועינן מיהורא דבכל הני דמני ואזל לאו ממשמעותא דאבד מציאה דאינו אלא מדעת הוי יאוש ע"כ והא דמפליג בכרוכות בין ר"ה לרה"י ובאחרא לא מפליג אפרש בגמ' בפלוגתא דסימן העשוי לירדם בס"ד :

גמ' ה"ד אי דרך נפילה אפי' טובא נמי אי"ה וכיון דס"ד דמהיכא אפי' טובא מהי קא מבעי' לי' תעיקרא וכמה י"ל דלאו אל מודא בעי לה אלא מדברי ר' יצחק הוא וכאילו אמר א"ר יצחק וכמה קב בר' אמות ומ"ה מקשי מעלי' היכי דמי וכיונא בזה לקמן בפרקין גבי מצא חמור או פרה רושין בדרך אין זו אבידה ובעי' בגמרא לעולם ואמר ר' יהודה ב' ימים והדר מקשי ה"ל וכיון דק"ל ה"ל אמאי בעי מעיקרא לעולם אלא רבינהו הוא דסברא לי' וכיונא בהאי בפרק לא יחשוב הב"ע מן הגר וכמה כרוחב אלא אמר קרא אמר קרא וכו' הדר פריך למ"ל דחגיגה עבדי' מכ"ל אמר רב הונא אמר קרא וכו' הדר פריך למ"ל קראי ומי' ק"ל למ"ל לר"י לאוקמי מתניתן בתכלת' דבי דרי ולמיתר דוקא בד' אמות לעולם בדרך כפילה ואפי' טובא וכ"ת דכיון דק"ל הי לא דרך כפילה אפילו טובא כמי מסתפ לא הוי יאוש ע"כ מתניתין בתכלת' דבי דרי בלחוד מחוקמא וכדאוקמינה לה לקמן ק"כ היכי מקשי ק"ל אי דרך כפילה אפילו טובא כמי מסתפ דלמסקנא דסוגיי' נמי ק"ל הכי לפי גרלה דבי מוקמי' לקמן בתחייתן אליבא דאבי בתכלת דבי דרי ה"מ מקמי דסליק אדעתי' דהכא פרוקי דאבי יוקריהו ואבד תשיבותיהן אבל לבתר דתסמיך להו ריש' דתתיהן כמי בהתיא תפרקא אי משום חשיבות' ולא לריכא לאוקמא בתכלת' דבי דרי דוקא אלא אפי' בדרך כפילה ואפי' טובא כמי ור"י דקאמר בד' אמות ובתכלת' דבי דרי לאו בדוקא מוקים לה הכי אלא דינא דאתמסיין עלה ה"ל אי דרך כפילה מסכנות דבי דרי בד' אמות ומ"ה מקשין עלה ה"ל אי דרך כפילה אפילו טובא כמי דאפי' אבני תוהה בהכי וכדכתי' ומשני דאה"כ דדרך כפילה אפילו טובא כמי אלא דר"י אמר לאתמסיין דבתכלת' דבי דרי ולמיתר בד' אמות אלא דר"י אמר אינם בגיר מהכא ערה ה"ם :

ע"כ זוטי' אל יש כו' אע"ג דאית בי' סימן ראיתם ברי' פי' ואע"ג דאמר לא מיתסמא לאו כל כמינה ואפי' מרדף אחריה דבעלה דעאי' שהרי אבדה מיתו ומכל אדם וכ"ד הרשב"א ז"ל :

ת"ש ולשונות של ארגתן הא דלא אקשי ליה מתחיכות אל בשר וגיזי לתי' ולתלי פשטן אפשר דהכי נמי יקרי ובכלל פירכא קמאה ופירוקה מיתמיהו :

ירדן שנטל מזה ונתן לזה פיר"ש שפסק הירדן קוריו ופניו וה"ה לאחר שהרוח אלא הנהר ע"י הירדן הי' חשב ולא נהירא דהא בפרק בתרא דבכורות מקשי לר' אמי דאמר אחר שהרוח ונתני אחר שהרוח דאמר אמר אלמא דכל הנכה דתן ירדן דוקא תן ובירושלמי משמעו לענין קדושת הארץ שהירדן הוא גבול ק"י ולפשטיה הוא מתפשט לח"ל ומתן מח"ל לארץ לענין ככנס לגר פנים ומנטל מא"י ומתן לח"ל מה שנתן נתן והרי הוא כקדושת הארץ ומה שנטל נטל והרי הוא כח"ל שהכתוב אלה גבול הארץ בירדן כלומר הירדן וכל גבול ואחיי דקאמר בגנב ובגזלן מה שנטל נטל ומה שנתן נתן אמי נמי גבייהו ירדן דאמי להו לאלתי' בהכי ולאו משום דבתרא גזיכא מיתני ולפ"ז לא גרסינן בשלמא גזלן וירדן אלא בשלמא גזלן בלחוד :

דף כב ע"א ה"ג רש"י ז"ל פסק נהר קוריו פניו ואכניו הרי אלו שלו מפני שתיתשו הבעלים הא שחתא לא כגון אבידה אחרת שאין לה קול לא אע"ג דאי ידע מיתם וק' לרבא ופרקינן הכא ביטול לגיל ודכות' אמטע בשאר אבידות למאי מיהא כשים בהן סימן דבכה"ג כ"ע מודו ומקשי' מהקאמי סיפא אם הי' הבעלים מרדשין כו' וכ"ב דא"ל כי אקומתא ביטול לגיל לא"ל אם הי' הבעלים מרדשין כו' ומ"ב דא"ל כי אקומתא ביטול לגיל לא"ל להאהדרי לאתרא מסיפא ריש' נוטה ק' והכי ה"ל לאתרא לא אמר אלא בדרך כפילה אפילו לאחר הרי אינו שלו אלא דלמא לא מיתם וכ"ת כיון דאינו מגיל מיתם ח"כ סיפא נמי ל"ק אלא דה"ג אם מתיתם הבעלים הרי אלו שלו בתיתשו אין שחתא לא ובאם דבתיתם שאין בו סימן הוא ואם אינם יכולין לגיל עד דשמעו בתיתשו דבר שאין בו סימן הוא ואם אינם יכולין לגיל עד שיחסרו דמים ויוחס במקום אחר ואין יכולין לחת בהם סימן הא שחתא כלו' שלא שמעו לא אע"פ שאלו שמעו בתיתשו וק"לרבא ופריק הכ"מ ביכולין לגיל ובא ס"ד ביכולין לגיל להדיה קאמר ואלו אם בתיתשו דקאמי דבון דשמעינן דאתיתום מתם הוא הא אלו שמעו שבתיתם

הגהה ולא שמעו לה דאתיתום לא קאמי דלהיי שלו מודאן שבתיתכן הן על הלגה אחרים ואינ"ה מקשי' מסיפא דקאמי אם הי' הבעלים מרדשין אחריהם כו' ואי ביכולין לגיל אפי' אין מרדפין נמי עד שנתיתשו הבעלים בפי' ומתעשרו דרשא והיר אוקמי' ביכולין לגיל ע"י הנחק ואלו אם בתיתשו הבעלים דקאמי שמעו מהר ולא רדפו אחריהן וסיפא דבריתא פי' דרשא הוא כגון' ר"ח ז"ל וקפרש הריא"ב והר"ת אב"ד וכך הי' מנייה בתוספתא בב"ק :

שטף מהר קוריו כו' אם הרגיש בעלים הרי אלו שלו אם הי' הבעלים רודפים אחריהם כו' ואינו לטולו פירוש' אינם לחיבק לדעתא דמקשן דאוקי לה בא"י לגיל היאך הוי ס"ד דנבמי שיתשו הבעלים בפסיפה זו והא שלוהו של נהר הוא דרתמא שרי וכדאתרי' לגיל דבוקא של יס ושלוהו של מהר כ"ע ל"פ : אלא מ"ל הוא דהתם כגון שאבד בתמצע המהר שלעולם נהר זה לא יבוא לאחם ליבשה ובכה"ג אבודים ממנו ומכל אדם אבל הכא בנהר שהרבו שהוא מקרבה לפניה הקורות והרי הקאבודים ממנו אבל לא מכל אדם שהרי דרכן לבשיתתעו ביניה לוהם ביבשה :

ואמאי בעידנא דהרס הא לא ידעי ואי"ת אי"ל לרבא נמי אקשי דהא תוזה רבא בדבר שיש בו סי' ולא הוי יאוש ואע"ג דמתיתן דאיתם לבסוף כיון דמסתמא לא הוי יאוש עד דמתיתן לי' הבי בפי' והא הרומה דבוהה היא דאי לא אמר כלך אלא יפה לא מהני ואע"ה כי אמר מהני לאמרם וי"ל דהרומה ודאי לבר שאין בו סימן דע"ג דבעינן ניתא כלך אלא יפה מ"מ כי אמר בפיר הוה גילוי מלתא דמעיקרא נמי הוי מיתא לי' דגידן למרהם קאי ורוב בעלי בהיס מינם יפה ומצוה קעביד מטא"כ בדבר שיש בו סימן דמסתמא דאלי לא מיתא מיהה ואע"ג דמתיתן בהר הכי : הנחא הוא דמיתם ולא משיבה :

אמימר ורב אשי אמרי הא' הרמב"ן ז"ל אמאי הכי הקבע' הגזל פירות אין לשאין מבומרי פירות עמיב ופירות : ומי' דהא תרים הוה לי' חולקא בפירו' וכה"ג בדרבינאמרי' ההכ דרבא זבין בביתא תתרים ואמי' ההס כוהי' ואי"ה ק"כ מר זוטרא אמאי לא אכול וי"ל דס"ל דבביתא דוקא דאמטים הגיס לאלוק ואיכא למיהלי דמתלקו הוא מהן אכל פירו' מחוביים לא : ורשב"א הי' דאמי' לית לי' חולקא בפירו' הרי לקי אחוזין הוא אלין בעל הפרים מקפיד בכך וכך הגנו דומי' לאמי' דאיתא בתוס' בפ"ב דב"ק הבשר אוכל תגל תביו וכן עבר אחי' אוכל תגל רבו קולה ומתן פרוסה לבנו ולעבדו של אוהבו ואינו חוטם משום גזל של בעל הבית בכך נהגו ומשום הא' טעמא נמי אמרי' בפ' הגזל בהרא בנבאי נדקה מקבלין נדקה מן הגוים בדבר מועט :

ע"ב ואסורא דומי' דהתירא כתב הר"ת אב"ד וז"ל אלי מיבתא לא נראה לי ואיסורא דקאי' ודאי מנין לנו דמשום דהתירא בכל ענין דאיסור נמי בכל ענין אלא ה"פ דלאו משום דומי' אתיקן לה אלא לומר שמכח הפסוק הוא תורה דאיסורא בכל ענין דהא ודאי אבידה שמעמה הרי שהי'אבודה ממנו ומכל אדם אלא שהבעלי' בעלי' בשמיפתו הי' מתיאשים אפי' יש בו סימן ואפ"ה הלה נכשבד מעם התירא אפי' שהוא אבוד מכל אדם ואי ס"ד דבשאין אבודה מכל אדם כל היכא דאינו ידע מיתם שרי' וכגון שאין בה סי' לאשמועינן קרא בכה"ג כיון דאינו ידעי מיתם שרי אפ"פ שאינה אבודה אלא ממנו וכ"ש באבודה ממנו ומכל אדם דהתם נמי ודאי אלו ידע מיתם אפ' יש בה סי' ועדיפה מינה שהיא אבודה ממנו ומכל אדם אע"פ מהאי קרא אשמועינן דיאוש אלא תדעת אינו מתיר אלא באבודה מכל אדם אבל במלוה אבל כל אדם לא ודאי לא ל"ג מה האיר בין אית בה סימן לית בה סימן שרי' סי' ופי' הוא שהיא בספרים :

ובי מאחר דאתחזק רבא כו' וכ"ל ליה לרש"י ז"ל ולרבא מי ניחא והא דלא נקט הכא אלא להרבות באומר האיסורין ול"ב לפי פי' הרמב"ן ז"ל דהכא מהני המרי שרות מולך אוסק לתרחוק מקשה הכמ' אבליכא בשלמא לרבא : מה להנהו שתחת הדקל אסורין שאחתן מוכיח עליהן אוחן שהאליך הרות לתרחוק שאין מוזהו מוכיח עליהן מוחרינקהו דמהאי לא ידע שהרות מולך אוחן לתרחוק כיון דאלו ידע מיתם מהאחת הוי עליהן אע"ג דל"ה הוא הוא לי' יאוש אלא תדעת ליחא כיון דאיכא שקיים וכלבים אפי' מאוחן שבאלו תחת הדקל הוא מחיתם והו"ל יאוש מדעת דעבירי דאחרי ואלו להו וכולו שרי ואפי' אחת אינן אלא אחרי' לעיל מהוס דאוחת מוכיח עליהן אסורה באחרת דלא שכיחי שקיים וכלבים :

סימן השנו לירדם פרש"י כיון דשנו לירדם הבעלים מהיתים מהם כו' וא"ת מיבורי פירות ולבורי משום וגיזי אחר אלמלי פשטן למה שנתן בהם סתם הרי אלו שלו דמשמע אפי' ברה"י לרבא מקום סי' וי"ל דמקום לא הוי סימן אלא בדרך הרחה אבל בדרך כפילה לא וכדאתרי' בסוף שמעתא אמר רבא הלכתא כו' ואל הוי אלו בדרך כפילה האחה מינהו דעגולי דבילה וכרחה של נחתום כיון שהם אינם יכולים אין לחתם ע"ג קרקע וגיזי אחר ואלמלי פשטן ולשמה אתרנן נמי דרכן להתיתם ע"ג קרקע ומיהו לא הי' דרכן להיות ע"ג קרקע :

תפסר דאגב הבומיהו לא הי' דרכן להיות ע"ג קרקע :

10

ה) כל שהרועה מוכרו אם היה בעל הבית מרגיש בו מותר ללוקחו ואם לאו אסור. המחבר קילר בהעתקתו דקוף לשון הרמב"ם [המובא בציונים אות א'], וכזה נתן מכשול לפני המעיינים לטעות בביאור דיש דברים ולפרש דמה שכתב כל שהרועה מוכרו אם היה הבעל הבית מרגיש בו, דר"ל אף אם היה הבעל הבית מרגיש בו ועומד בנידו היה מוכרו, בכה"ג דוקא מותר לקנות ממנו כו'. ואין כונת הרמב"ם לזה, כי שם שייס מרים דבריו וכתב ז"ל, אם היה הבעל הבית "מרגיש" בו [מותר ליקח אותו מן הרועה], ואם אין הבעל הבית מרגיש בו "אסור", עכ"ל. מסוף דבריו הללו נלמד לרים דבריו דמ"ש אם היה בעל הבית מרגיש כו', דר"ל אם אותו דבר שהוא מוכר הוא דבר שירגיש בו בעל הבית בהסרתו ויהיה נתפס עליו הרועה כגנב אם לא מכרו מדעתו, מותר לקנות ממנו, ואם לא מרגיש אסור לקנות ממנו וק"ל: סעיף ד' ו) דוקא לאחר שחלקו כו'. לשון הטור [המובא בציונים אות ג'] אינו כן, אלא ז"ל, במה דברים אמורים בתחת שתלינו לומר שכבר חלקו ומחלקו מכר, אבל אם ידוע לו שלא חלקו אסור כו'. ומדברי מור"ם משמע דמתחת אסור ולא תלינו לומר שכבר חלקו, והיא דעה שלישית לא מלאתיה בשום מקום:

צאן או ארבע גזות של צמר 'מעדר קטן או חמש מעדר גדול שאין חזקתו שהוא גנוב 'כללו של דבר ה)כל שהרועה מוכרו אם היה בעל הבית מרגיש בו מותר ללוקחו ואם לאו אסור.

ב ח)אין לוקחים עצים או פירות משומרי פירות אלא בזמן שהם יושבים ומוכרים והסלים מ*והפלס בפניהם שהרי הדבר גלוי ויש לו קול והוא שיהיה על פתח הגנה.

ג ט)וכלם שאמרו הטמן אסור לקחת מהם.

ד א)'מותר ליקח מהאריס שהרי יש לו חלק בפירות ובעצים. הגה ב)א)ויש אומרים י)דווקא לאחר שחלקו דסמא שלו הוא מוכר אבל קודם חלוקה אסור דמיישינן שלא יתן לבעל הבית נגד מה שנטל.

ה ג)ד)'אין לוקחים מהנשים ומהעבדים ומהקטנים אלא דברים שחזקתם שהם שלהם מדעת הבעלים ד)מ'כגון נשים שמכרו

ציונים ומקורות ב) סם ברמב"ם פ"ר מגניבה דין ג'. ג) טור סעיף (כ"ח) ד) ב'. והשי"ך בכת"י הוסיף: מהכל"ש פרק אלו מציאות ב"מ פ"ב סי' ג' ותוס' שם כ"ב ע"א ד"ה מר זוטרא והגהות אשרי שם. ד) רמב"ם שם פ"ר מגניבה דין ד'.

ג) אין לוקחין מהנשים כו'. עיין בתשובת מהרל"ן שמון סי' קל"ח [קש"כ]: ד) כגון נשים שמכרו כו'. עיין בתשובת מהרי"ט [ח"א] סי' (קל"ט) [קל"ח] דף קפ"ה ע"ב ובתשובת מבי"ט (ח"ב) [ח"א] סי' רמ"ב [קש"כ]:

באר הגולה

ו. כדמפרש לה רב חסדא [שם] בלישנא בתרא. ז. שם [ברמב"ם] דין ב' ושם בגרייתא. וכתב הרב המגיד, בגמ' אמרו [שם] שאם היו [פטומות] אפילו שלא מותר שבעל הבית מרגיש בהן, והרב המגיד לו על הכלל שכתב וכו', והכל לפי מה שהוא עניין ולפי המקום. סעיף ב' ח. שם [ברמב"ם פ"ר מגניבה] דין ג', מבואר שם במשנה [ב"ק קי"ח ע"ב] ובגרייתא שם דף קי"ט ע"א. ח*. פירוש, מאזנים ומשקל. סעיף ג' ט. שם [ברמב"ם] ושם במשנה דף קי"ח ע"ב. סעיף ד' י. שם [ברמב"ם] ועובדא דרב שם דף קי"ט ע"א הדין והטעם. כ. מעובדא דמר זוטרא ואמימר ורב אשי בפ"ב דב"מ דף כ"ב ע"א וכמר זוטרא. וכתב הב"ח [ד"ה מר זוטרא]. סעיף ה' ל. שם [ברמב"ם פ"ר מגניבה] דין ד', שם במשנה [ב"ק קי"ח ע"ב] ובגרייתא שם [קי"ט ע"א]. מ. (שם בגרייתא), וכתב הרב המגיד, ודע שהרב ז"ל פסק כת"ק דברייתא ולא כתנא שתול ולא כרשב"ג.

באר היטב

ג. קטן. שתקרונו ניכר עוזבא ולא מילא לבו של הרועה למכור כ"כ בלי רשות בעלים, משא"כ בפחות מזה שאינו ניכר כ"כ ואף אם יוכר תקרונו יכול להשתמט בב' וג' לומר שתמה לו בגנבו, משא"כ בהרבה. שם [סמ"ע סק"ד]: ד. מרגיש. כ"ל דהרועה היה נתפס עליו בגנב אם מכרו שלא מדעת בעל הבית. שם [סמ"ע סק"ה]: סעיף ד' ה. מהאריס. מדברי התוס' ב"מ דף כ"ב סוף ע"א והגהות אשרי והגהות מרדכי שם מבואר, דאם אדם נותן לאחרו מדבר שאינו שלו אלא של חברו, אע"פ שיודע שחברו יתרצה אסור לאכלו, דהלכה כתרי דיתום שלא מדעת לא הוי יאוש, ואע"ג דהשתא ניחא ליה מעיקרא לא הוה ניחא ליה. ואי לאו דמסתפינא ע"פ הש"ך היינו אומר דמותר, ויאוש שלא מדעת שאני שגם אח"כ אינו מייאש אלא [*משום] שאינו יודע איכן הוא ובעל כרחו הוא מתייאש, א"כ אמרינן מעיקרא בתיקולא אתי לידיה, [ד]אמה יקנה, אי ניאוש הא השתא אינו מתייאש ואילו היה יודע שהוא אצלו לא נתייאש, משא"כ הכא כיון שידוע שיתרצה א"כ השתא נמי בהתירא אתי לידיה, דמסתמא אינו מקפיד על זה. ואע"ג דבש"ס שם מדמה תרומה וטומאה ליאוש שלא מדעת, טעמא אחרינא איכא התם, דלענין תרומה וטומאה ידיעה ממש בעינן ע"ש. ועיין בספר אגודת אזוב דף ק"י ובתשובת מהרי"ט סי' ק"נ. ש"ך [סק"א]: ו. שחלקו. לשון הטור אינו כן, אלא ז"ל, במה דברים אמורים בתחת שתלינו לומר שכבר חלקו ומחלקו מכר, אבל אם ידוע לו שלא חלקו אסור כו'. ומדברי הרמ"א משמע דמתחת אסור ולא תלינו לומר שכבר חלקו, והיא דעה שלישית לא מלאתיה בשום מקום, עכ"ל הסמ"ע [סק"ח]. ולי נראה דגם כונת הרמ"א בהטור, וכ"כ הב"ח ופסק כן ע"ש. שם [ש"ך סק"ב]: סעיף ה' ז. נשים. עיין בתשובת מהר"ן שמון סי' קל"ח ובתשובת מהרי"ט סי' (קל"ט) [קל"ח] ובתשובת מבי"ט (ח"ב) [ח"א] סי' רמ"ב. [ש"ך סק"ג-ד']:

גליון מהרש"א

ש"ך סק"א. ובע"כ הוא מתיאש. עיין סמ"ע סימן ר"ס סק"ב, עיין גליון סימן רמ"ג ריש סעיף ג' [בד"ה המוכה לחבירו].

אמרי ברוך

סימן שנח ש"ך ס"ק א'. ואילו היה יודע שהוא אצלו כו'. נ"ב, נ"ע הא לרבא ממזקינן ליאוש שלא מדעת מעת שנתבר קודם שהגיע ליד המועלת. ועיקר דינו של הש"ך ז"ל יש לו מקום לפי סברת הר"ן המובא בתחילת זקנים [שיטה מקובצת] שם בקוביא דאלו מציאות דף כ"ב [ע"א] בד"ה אמימר ורב אשי אכיל כו', הקשה הרמב"ן [ד"ה אמימר] כו' שמביא (שם) [שם]הרשב"א מירץ דדמי לתלי דאמרינן בתוספתא דפרק בתרא דב"ק [ה"ב] הבן שהיה אוכל משל אביו וכן עבד שאוכל משל רבו קולה ומתן פרוסה לבנו ולעבדו של מוהבו ואינו חושש משום גזילה בעה"ב, שכך נהגו. ומשום הלי טעמא נמי אמרינן בהגזל בתרא [שם קי"ט ע"א] שהגבאי לקח מקבלים לדקה מן הנשים בדרך מועבר, עכ"ל הר"ן:

זכות למפרע. ולאביי ורבא אמרינן דלא מהני מחאתן למפרע והוי משוחרר משעת חתימה. והא דקאמר חש"ס הניחא למ"ד זכות הוא לעבד שיצא לחירות וכאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לי'. היינו נמי משום דסובר אביי דלא מהני מחאתן לבטל הזכי' למפרע. אבל לפמש"כ הרא"ש ז"ל בפ"ק דכתובות כרב יוסף דהגדילו יכולים למחות ודאי דאפילו למ"ד זכות הוא לעבד שיצא לחירות מ"מ יכולים הלקוחות לטעון שמא לא רצה העבד בשיחרורו והיה עומד וצווח ולא הוי זכות למפרע. ואייתי ראי' אימת מטא גיטא לידך ושפיר פסק לשיטתו כר"י בהא דהגדילו יכולין למחות:

מיהו אכתי לא ניחא לפ"ד הא דקאמר הניחא למ"ד זכות הוא לו. דאפילו לאביי ורבא דסברי הגדילו אין יכולין למחות משום דדבר שאמדו חכמים לזכות לא מתבטלת הזכי' למפרע במה שצווח ביום שמעו. מ"מ אם צווח בשעת זכי' ממש ודאי דאין יכולין לזכ"ת עבורו כמ"ש לעיל בשם הרמב"ם ז"ל. וא"כ גם למ"ד זכות הוא לו יכולין הלקוחות לטעון שמא היה צווח בשעת בתיבה וחתימת הש"ש ולא אמרינן עדיו בחתומיו זכין לו ואין יכול לטרוף הפירות אלא משעת נתינה. ויותר נראה לי' ליישב דהנה התוס' כתבו בב"מ (דף כ') ד"ה שובר. דהא דעדיו בחתומיו זכין לו הי' תקנת חכמים כדי שיהא העדים יכולים לחתום. ואפילו אם בא על בת ישראל בין כתיבה לנתינה לא פסלה. וכבר תמה עליהם האו"ת ז"ל דהא אין ב"ד יכולים לעקור דבר מה"ת בקום ועשה:

אולם מצאתי להריטב"א ז"ל בחידושיו דלא אמרינן עבחז"ל רק לענין פירי דהוה מכונא לחוד אבל לענין איסור ודאי דלא מהני עד דמטי לידיה ממש. דהא בענין דומיא דגט אשה דכתיב ונתן בידה 'הסופר והעדים הא לא זכו עבורו:

ולפ"ז נראה דאף למ"ד זכות הוא לו תליא בפלוגתא דרב ושמואל בב"ב (דף צ"ב) אי הולכין בממון אחר הרוב דלרב דס"ל הולכין בממון אחר הרוב אין הלקוחות יכולין לומר שמא היה הג"ש בע"כ דעבד דאזלינן בתר רובא ורוב העבדים מתרצים. כמו שאמרו חכמים דעתם באמת דהוי זכות ומרציאין הפירות מלקוחות משום עדיו בחז"ל. והש"ס דקאמר הניחא למ"ד זכות הוא לו הוא רק לרב דסובר הולכין בממון אחר הרוב. אבל לדידן דקיי"ל כשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב נגד חזקת ממון אפילו למ"ד זכות הוא לו אין יכולין לטרוף מלקוחות. דמצי אמרי שמא היית עומד וצווח וגלית דעתך שאינך רוצה בשיחרור ולא זכו העדים בחותמיהן עבורך עד דמטא לידך [שאז חל השחרור בע"כ] ואייתי ראי' אימת מטא לידך. ושפיר פסק הרא"ש לדידן דקיי"ל כשמואל דמצי אמרי אייתי ראיה כו' ולא מיבעיא בנכסי מטלטלין שודאי אינו יכול להוציא מיד הלקוחות המוחזקין בהם אלא אפילו אם קנו קרקע מהאדון דאפשר לומר דלא חשיבי מוחזקין מפני שהעבד מערער על תחילת הלקיחה דהא העבד הוא בחזקת האדון וכל מה שקנה נכנס לרשות האדון עד שיתברר שנשתחרר. וגם הלקוחות הבאין מכחו לא נוכל להוציא מהם. ובזה א"ש גם דברי המרדכי בהגהות שכתב שם ח"ל דאמר לי' אייתי ראי' אימת מטא גיטא לידך. אבל גבי שט"ח אמר אביי עבחז"ל ושפיר טרף. וגבי גט אשה לא שייך לאמר זכות הוא לה שמתגרשת וגבי עבד נמי חוב הוא לו. ולהכי אמרינן לקמן דאמרינן ליה אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך עכ"ל. וזה תמוה דהא אנן פסקינן כחכמים דר"מ דש"ש הוי זכות:

ולפמ"ש א"ש דהא לחכמים נמי איכא חוב שנאסר בשפחה רק שאפ"ה אמדו חכמים שהוכות מכריע על החוב וזכין לו שלא בפניו השט"ש. אבל אם ידעינן שחוב הוא לו כגון שצווח בשעת מעשה ודאי דלא זכין לו ולא הוי משוחרר עד דמטא לידי'. להכי אמרינן ליה אייתי ראיה אימת מטא לידך ולא טריף משעת חתימה:

מיהו יישוב זה לא יתכן אלא לשיטת הריטב"א ז"ל דס"ל דלא מהני הא דעבחז"ל אלא לענין ממון בלחוד אבל לענין איסור להשיאו בת חורין לא מהני עד דמטא לידי' ממש. ולהכי תליא מילתא אי הולכין בממון אחר הרוב או לא וכמ"ש לעיל. אבל לשיטת התוס' דס"ל לענין איסור להשיאו ב"ח אמרו עבחז"ל מתקנת חכמים לא יתכן ישוב זה. דאף דקיי"ל כשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב מ"מ כיון דבאותו הדבר איכא נ"מ לענין איסורא ועיקר השיחרור הוא לענין איסור ובאיסור לכ"ע אזלינן אחר הרוב מש"ה אזלינן נמי בממונא אחר הרוב. וכמ"ש בהפלאה ז"ל בסוף פ"ק דכתובות והביא כמה ראיות לזה עי"ש. ואין לומר לשיטת התוס' דהכא לא אזלינן בתר רובא מטעם דאיכא נגד הרוב ב' חזקות חזקת העבד שלא נשתחרר עדיין וחזקת ממון דאדון ודלקוחות ובתרי חזקה לא אזלינן בתר רובא אף באיסור כמ"ש הריב"ש בתשובה. דז"א דא"כ תיקשה להיפך מאי קאמר הניחא למ"ד זכות הוא לעבד ולאביי דאמר עבחז"ל. דהא אכתי אין יכול להוציא נכסים מיד הלקוחות מטעם דאיכא תרי חזקה שלא נשתחרר עד דמטי לידי' משום דאימר הי' צווח על השיחרור. ועוד דהך חזקה דעבד שלא נשתחרר איתרע דהא השתא דמטי לידו ודאי דהוי משוחרר שהרי עבד משתחרר בע"כ ודו"ק:

סימן קיא

שאלה מי שיודע בחבירו שאינו מקפיד עליו אם יאכל עיסתו אם רשאי להפריש ממנה חלתה כדי לאכול השיריים:

תשובה נבאר תחילה אי מותר לאכול פירות חבירו שלא מדעתו אם לפי אומדן דעתו אינו מקפיד עליו. הנה איתא בב"מ (דף כ"ב) אמימר ומ"ז ור"א איקלעי

לבוסתנא דמרי בר איסק אייתי אריסי תמרי ורימוני ושדי קמייהו אמימר ור"א אכלו מ"ז לא אכיל אדהכי אתי מרי בר איסק ואשכחינהו א"ל לאריסיה אמאי לא אייתית להו לרבנן מהנך שפירתא א"ל אמימר ור"א למ"ז השתא אמאי לא אכיל מר כו' וכתבו התוס' שם דאמימר ור"א שאכלו קודם לכן הוא משום דסברי אריסיה מדנפשיה קיהיב דאין לומר שהיו סומכים לומר שיתרצה מרי בר איסק כשידע דהא הלכה כאביי דאע"ג דהשתא ניחא ליה מעיקרא לא ניחא לי' עכ"ל התוס'. מדבריהם מבואר דאסור לאכול פירות של חבירו אעפ"י שיודע שחבירו יתרצה משום דקיי"ל כאביי דאע"ג דלבסוף ניחא לי' מעיקרא לא ניחא ליה:

והש"ך (סימן שנ"ח) כתב על דבריהם ואי לאו דמסתפינא הייתי אומר שמותר ויאוש של"מ שאני שגם אח"כ אינו מייאש אלא משום שאינו יודע היכן הוא ובע"כ מתייאש א"כ אמרינן מעיקרא באיסורא אתי לידיה דבמה יקנה אי ביאוש הא השתא אינו מתייאש ואלו היה יודע שהוא אצלו לא היה מתייאש. משא"כ הכא כיון שידוע שיתרצה א"כ השתא נמי בהתירא אתי לידיה דמסתמא אינו מקפיד ע"ז. שאע"ג דבש"ס שם מדמה תרומה וטומאה ליאוש של"מ טעמא אחרינא איכא התם דלענין תרומה וטומאה ידיעה ממש בעינן ע"ש ודו"ק עכ"ל הש"ך ז"ל:

וביאור דבריו נ"ל דבאמת כל דלבסוף ניחא לי' אמרינן השתא נמי ניחא לי'. מיהו היינו דווקא היכא דלא בעינן לעשות ע"י הניחותא דבעלים שום פעולה חדשה ולא בעינן אלא שלא יעכבו הבעלים בזה מהני ניחותא דלמפרע ולהכי בתרומה דבעינן למימר ע"י ניחותא דאח"כ דדמי כאילו ידע הבעה"ב ועשאו שליח. וכן בהכשר דבעינן למימר דדמי כאילו ידע זה ורצה שיבואו המים על הפירות דבתרווייהו בעינן ידיעה ממש בזה לא מהני ניחותא דאח"כ. אבל לאכול פירות של חבירו לא בעינן שידעו הבעלים ממש דלא איכפת לן בידיעתו רק דבעינן שלא יקפיד דעיקר גזל בקפידא תלי' דחמנא והיכא דאינו מקפיד לא מיקרי גזל אע"ג שאינו מקנה לו. ומטעם זה פשיטא שאם קטן נתן לאחר לאכול משלו רשאי לאכול אע"ג דקטן לא מצי להקנות לאחרים מ"מ כיון דלא קפיד רשאי לאכול ולית ביה דין גזל. וכאן הרי אנו יודעין שלא יקפיד להכי שרי. וכיאוש דאבידה נמי דמי לתרומה והכשר דהא התם א"א לומר שהמוצא זכה בה מטעם דכיון דניחא לי' אח"כ כשמתייאש השתא נמי ניחא ליה לבעל האבידה שיטלם השתא דהא גם אח"כ לא ניחא ליה דהא בע"כ מתייאש ואינו מתרצה כלל שיקח חבירו את שלו ועיקר יאוש הוא מחמת שאינו יודע היכן הוא ואלו ידע שהוא אצל המוצא לא היה מתייאש ולא היה מתרצה שיטלה המוצא. וא"כ אין כאן רצון שנאמר דגם מעיקרא מתרצה הוא ליה. רק שאנו צריכין לומר שזכה בה מאחר שהתורה חידשה דבאבידה יוצאת מרשות בעלים ע"י יאוש דבע"כ. [אף דבממון שלא נאבד ממנו לא מהני יאוש] והאובד הזה נתייאש בשנתוודע לו שאבד מהני יאוש דידיה שיצא הדבר מרשותו אף קודם שנתוודע לו שאבדו עד שלא בא ליד המוצאה ובעינן לומר שיצא הדבר מרשותו למפרע דזה לא אמרינן לאביי דהא ע"י יאוש דלבסוף בעינן שיצא הדבר מרשותו למפרע כאלו היה אז היאוש. וזה לא אמרינן דגילוי דעתא דלבסוף אינו עושה פעולה חדשה למפרע וזה מיקרי פעולה חדשה דהיינו דבעינן שיהי' היאוש למפרע בכדי שעי"ז יקנה אותה המוצאה למפרע. ויהא נקרא בהתירא אתי לידיה זה לא אמרינן כמו דלא אמרינן בתרומה והכשר דניחותא דלבסוף יעשה ידיעה מעיקרא ממש וזה פשוט וברור בכוונת הש"ך דהיכא דמהני רק אומדן דעתו שאינו מקפיד ומתרצה לזה מהני למפרע אף לאביי אבל היכא דבעינן ידיעה ממש לא אמרינן דדמי כאילו ידע ומתרצה מתחילה *):

הגה"ה

*) **ובזה** יש ליישב קושית התוס' בפסחים (דף כ"ט) דקאמר שם דר"י יליף שאור דאכילה משאור דראייה מה שאור דראי' שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים אף שאור דאכילה שלך אי אתה אוכל אבל אתה אוכל של אחרים. והקשו התוס' דאיך אמרינן דשל אחרים מותר באכילה הא א"א שלא יהא שלו בשעת אכילה דאם נתן לו הרי הוא שלו ואם גזל ממנו הרי הוא חייב באחריותו ולא גרע מחמץ שחייב באחריותו דהוי כשלו. ולפמש"כ משכחת לה שפיר שאכל חמץ של אחרים שיודע שלא יקפיד דמותר לאכול דאין בו משום גזל דלא מתכוין לקנותה להיות שלו ממש ולהכי לא קני ליה בהגבהתו. ודין גזלן לחתחייב באונסין נמי אין לו כיון שמותר לאכול מחמת שאין הבעלים מקפידין עליו ובהתירא קשקיל ליה. ובמה שמותר לו לאכול לא מקרי שלו עדיין אלא שמותר לו לאכול של חבירו אף שהם עדיין במונא דחבריה [וכה"ג כתב המג"א (סימן תרל"ח) בשם ס' יראים דאפילו למ"ד גזל אחרים שרי מ"מ לכם לא מיקרי דאין לו בו שום קנין רק שהותר לו לאכול וה"נ דכוותיה] ולהכי אינו עובר בב"י לר"י:

מיהו ז"א דהא בשעת אכילתו קונה לו בלעיסה דהוי שינוי כראמרינן בכתובות (דף ל') ואף דעל שעת לעיסה א"א לחייבו בב"י דהא בלעיסה זו הוא מתבער מן העולם כמש"כ בעל המאור ז"ל דלר"ש דחמץ לפני זמנו ולאחר זמנו אינו עובר עליו בלא כלום באכילתו מקיים מצות השבתה. וה"נ א"א לחייבו בב"י אשעת אכילה כיון דעכשיו הוא מבערו מן העולם. מ"מ אנן לא בעינן לענין איסור אכילה שיעבור בב"י רק שיהא שלו דלפינן משאור דראייה שאינו אסור באכילה אא"כ החמץ שלו וכיון דקניה בשעת לעיסה בשינוי מקרי שלו ואסור באכילה אף שבאכילה זו היא מתבער מן העולם. ואפשר לומר כיון דבר אחא ב"י אליבא דר"י קאמר ור"י סובר בב"ק (דף ק') בנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור דלא קני ליה בשינוי וכתבו התוס' שם (דף צ"ח) דטעמא דר"י דלא קני ליה בשינוי משום שלא כיון לקנותו. א"כ אפ"ל דלאו דוקא התם גבי צבע שלא כיון ללוקחו לעצמו כלל

אם א"א לברר הדבר קודם ביאתו על פי עדים ובלא עדים לא יתן לשום אדם שיאמר שלי היא כי שמא יבואו אח"כ בעליה ויביאו עדים ודבריהם

אוצר החכמה

וג עיקר להחמיר בשל תורה יד וגם המה הרבים :

יג, רמ"א סי' רס סע' י' יד ע' ס"מ טו ע' נמ' סס כ"ד ל' וחו"מ סי' רנ"ם סע' ג' וסי' רסב סע' ג

ב וכל זד בדבר שאין בו סימן אבל בדבר שיש בו סי' לד"ה אסור להשתמש בו או למכרו עד שיבא בעליו ויתן סימניו ויטלנו טו אפי' אם הוא בענין שבודאי יתייאשו בעליו ממנו כשיודע להם שנפל להם כגון שמצאו במקום שרוב העוברים הם נכרים רק שהוא יודע שנפל מישראל שבשעה שבאה האבדה ליד המוצא עדיין לא נתייאשו הבעלים ממנה מפני שלא ידעו מנפילתה הרי זו באה לידו באיסור ושוב אין יאוש מועיל בה ולעולם היא ברשות בעליה כמו שנתבאר למעלה לפיכך חייב הוא להכריז ולהודיע כדי שיבא בעליה ויתן סימן ויטלנה אף אם כבר נתייאש ממנה :

ד ואפי' אם ברור לו שכשיודע לבעליו שהוא נטלה אזי ישמחו ויגילו מפני אהבתם אותו אסור לו ליהנות בה בלא דעת הבעלים (א) לפיכך הנכנס לפרדס או לגינת חבירו אסור לו ללקוט פירות שלא מדעת הבעלים אע"פ שבעל הפרדס והגינה הוא אוהבו וריעו אשר כנפשו ובודאי ישמח ויגיל כשיודע לו שנהנה זה מפירותיו מ"מ כיון שעכשיו אינו יודע מזה הרי הוא נהנה באיסור וכן כל כיוצא בזה וצריך להזהיר לרבים שנכשלין בזה מחמת חסרון ידיעה :

ה ומ"מ מז מותר לבן ביתו של אדם ליתן פרוסה לעני או לבנו של אוהבו של בעה"ב שלא מדעתו לפי שכך נהגו בעלי בתים ומתחלה נתרצה בעה"ב בכך כשהכניס פת זו לתוך ביתו יז ואין זה נקרא שלא מדעת הבעלים כלל כיון שכך נהגו והבעלים יודעים מזה המנהג ומטעם זה מותר לקבל צדקה מן הנשים דבר מועט שלא מדעת בעליהם כמו שיתב' בה' גזילה הואיל ודרכן בכך ויודעים בעליהם שדרכן בכך (וכן בפרדס אם הוא רגיל בו לאכול מפירותיו מדעת הבעלים מותר) וכן כל כיוצא בזה :

מז מוספתא סנהדרין הטול יו"ד סי' רמ"ה והמרדכי הביא בס"ק דנ"ב וע' יו"ד סי' רמ"ה סע' ו' יז ל"ן בסס רסב"א עס"מ יח מגמה פ"ג דמעכרות מ"ד יט גמ' כ"א ע"ב וע' רס"י סס ד"ס עס וחוס' ד"ס מלינה

ו לפיכך יח המוצא תאנים בדרך תחת אילן התאנה שהוא נוטה על הדרך מותר לאכלן אע"פ שהבעלים אינם יודעים עדיין מנפילת תאנים אלו לפי יט שכיון שדרכן של תאנים ליפול מן האילן נתייאשו הבעלים מן הנופלים בדרך בתחלת גמר גירולן אפי' אם רוב העוברים שם הם ישראל מפני שהתאנה נמאסת בנפילתה ואינה חשובה בעיני בעליה לטרוח לחפש אחריה אבל בזיתים וחרובי' וכיוצא בהם שאין נמאסים בנפילתם אסור אם רוב העוברי' שם ישראל ותמרי' דינם כתאני' שהבעלים מתייאשין בהם אפי' ברוב ישראל כ מפני שהבהמות והחיות אוכלים אותם מהמת מתיקותם בד"א בסתם אבל אם גילה בעה"ב דעתו שאינו מתייאש מהם כגון שתיקן מקום שיפלו בו תמרים הנופלי' ברוח ואצ"ל אם הקיף את הדקלי' בגדר שלא יבאו שמה בהמות וחיות הרי כא גם הנופלי' חוץ לגדר אסורים הואיל ועכשיו עדיין אינו יודע שנפלו אלו התמרי' חוץ לגדר אע"פ שכשיודע לו יתייאש מהם :

כ מ"מ פט"ו מס' גו"א הע"ז

כא עי' חוס' סס ד"ה תלינה

וכן

קונטרס אחרון

(א) גמ' כ"ב ע' חוס' ורמב"ן וריטב"א ומ"ם התה"ד סי' קפ"ח ה"ע מסוס דרגילה כן דמיא לחאמה דידיע דנחרא ולעבד הנותן סם לעני סכך נסגו והחוס' וסיעתם ל"ם טל הרסב"א סבסמ כדינא כ"א כמליחות דהחוספות ס"ל דדומק לומר סכך נסגו כמ"ם הרסב"א ודו"ק ומהא דמי' בקידושין דנ"ב לק"מ דרגא לסיעתיה מזיל כמ"ם הע"ז בי"ד סי' סל"א וע"ם סימן סכ"ח ומ"ם הס"ך סי' סל"ח דלחרומה כו' נע"ב דהמקסה לא מסיק מדעתיה דלהרומה בעי' דעת בעלים מסוס גם מחס אלא תרומה תליא מילתא בחיסם מסוס גזל לחוד כדקתני בברייתא בהדיא (וכן נבי הכסר) ואף שהחוס' בב"ק דס"ז ע"א ד"ה כיון חילקו בין יאוס להפקר נמוך היינו לענין קנייה מעכשיו אבל אי מהני למפרע כמהנה והכסר מהני נמי ביאוס ע' רס"י כ"ב ע"ב ד"ה אינן וגם מ"ם הס"ך במה יקנה כו' אינו היה יודע כו' נע"ב דמה יענה בברכתא ובאגא דיחמי סאס לא יעלס המוצא יאכלוס כמסיס ומס"ה מוחלים לכל אדם כמ"ם סי' ר"ם ס"ו ואפ"ה סריך לאביי :

אחי לידו לא אהבו מעשיו ומשתא כיחא דבשלמא בגזל חבץ ומחבירו שפיר אמריב דלא אהבו מעשיו לקנות המבץ אח"כ ביאוש כיון דבאיסורא אחי לידו משביבין כאילו המבץ עדיין מונח בכשות הבעלים וכיון דמונח בכשות הבעלים אין היאוש מועיל כלום כיו"ש דמב"ן שם אבל בקלא ונא אחר וכעלה ע"מ לגזלה כמי דבאיסורא אחי לידו דהא כיון לגהלו ולא אהבו מעשיו מכ"מ דל מעשיו מהכא וכולין אבו כאילו לא הגביה החבץ ועדיין מונח במקום שכפלה ואכתי מועיל היאוש כדין כל אבילה שיולא ובעלים ע"י יאוש חה כוכח דמב"ן ז"ל הרי היא כמונחת בקרקע פירוש דכמי דלא אהבו מעשיו מכ"מ דל מעשיו והרי היא כמעיקרא שהיתה מונחת בקרקע ולא בכשות הבעלים דמועיל יאוש וה בגזר ואומת בכוכת רבינו הרמב"ן ז"ל. והשתא שפיר יש לומר דש"ב ואח"כ יאוש לא קנה כיון דכעלו ע"מ לגזלו ולא להשיבו לבעלים הראשונים באיסורא בא לידו וכולין אבו אם מעשיו כאילו אינם וכאילו החבץ מונח עדיין ביד הגזלן הראשון וכשהחבץ ביד הראשון הא אין יאוש מועיל דהא אין גזילה נקנית ביאוש א"כ גם עתה שהחבץ ביד השני חשביבין לי' כאילו מונח ביד הראשון דכיון דגם השני באיסורא אחי לידו לא אהבו מעשיו וא"ש. והכא להבבא הראשונה דש"ר ואח"כ יאוש מועיל הייבו ולאי אף בידעא השני שהוא גזול ביד הראשון כדמוכח לקמן סי' שס"ו סעי' ח' ונש"ך סי' שכ"ו ס"ק ז' ודברי כה"מ כאן שכתב להיפוך תמוהים, מיהו אם השני כעלו מהראשון ע"מ להחזירו לבעליו בזה כלה דלכ"ע אין היאוש שלאח"כ מועיל דהא נעשה שומר עליו וידו כיד הבעלים וחו ל"ש יאוש וכמ"ש רמב"ן במלחמות הובא בקלה"ח וכס"מ סי' רכ"ע ועמ"ש שם ועדיין לע"ק בדברי רמב"ן ב"מ שכתב דבעלה קודם יאוש ע"מ לגזלה פעור אף להשיב הדמים והא גם לרבה דקובר יאוש קבה אף דבאיסורא אחי לידו אפ"ה לריך להחזיר הדמים כמבואר ברש"י ב"ק ס"ו ומדברי קלה"ה סוס"ם שכ"ח בכלה לעשה הדבר מקום לכתחיב בדמים משעת גזלה יעו"ש א"כ בבל אבילה לפני יאוש ע"מ לגזלה עכ"פ בדמים יתחייב ואפשר דדעת רמב"ן דהא דחייב בדמים גם לרבה מדין גורם הוא דהא בשיבתו כמ"ילאם א"כ גרם לאבד ממנו וחייב לשלם לו וכעין זה כתב הה"מ סי' שס"ח ס"ק ב' וא"כ באבידה כיון דגם אם הוא לא בעלה היו הבעלים מתיאשין מכה האבידה א"כ הוא אין הגורם להיאוש ופעור לגמרי ודו"ק:

סי' שנ"ה סעי' א'

מיד כשהחזירם ע' בכיעו"י פ' הנחל בחלא בשם רא"ם ורמב"ן דאם יחדו הבעלים מקום להחבץ ונבנו שלא מדעת ואח"כ החזירו למקומו הראשון יעו"ש. ועי' בב"י בשם רשב"א אבל מדברי רמב"ן במלחמות סוף ב"ק בלה כמשמשק בד"ז ז"ל אפילו בשתיל לגבב מרשות הבעלים אע"פ שיחדו לה הבעלים מקום בגון עלה מן הערד והחזירו לבית פעור אתם ה"ע מפני שאינו יחוד גמור ורשות בעלים אחת היא אבל בעה"ב שהפקיד ביד שומר כי יעו"ש:

סי' שנ"ה סעי' ד'

מוחר ליקח מן הארוס ע' ש"ך ס"ק א' ובש"ע הכב ה' מליאה סעי' ד' ובקוב"א שם הביב על הש"ך ופוסק כהב"א דאסור מיסו להשתמש בחבץ של חבירו שלא בידיעתו וידוע לו שלא יקפיד בלאה דגם להב"א שבי כשאין החבץ מתקלקל וכמ"ש בש"ע הרב ה' מליאה סעי' כ"ד אך בפקדון מיבך הרב ז"ל גם בזה לאסור דבזיה"ב היא דהוי שליחות יד בפקדון ועי' בלבושי מהרי"ל כתב הא דומבא פשוט דשואל אדם כלי מביה חבירו שלא בידיעתו ול"ה לאסור גזילה משום דכל אחד בן אם חבירו לביתא שיהבו בזמנו ובאו"ח סי' יי"ל מבואר דדוקא טלית של מלוה שבי ולא חבץ של רשות:

סי' שנ"ט סעי' א'

ואם הוא דבר דליבא מלן

דמקפיד ב"י ע' חוס' ורא"ש קופ"ק דקידושין דבעל דבר שאינו מקפיד שבול לעדות ולכאורה ל"ע דהא כאן מבואר דמדינא שבי ואולי כוכחם בחבץ מיד הבעלים והבעלים מקפידים ומ"ש שאין מקפידים היינו שאין אחרים מקפידים בביולא בזה ובבוב"י אה"ע סי' כ"ע ובמה"ת סי' ע"ז האריך דדבר שאינו מקפיד לא יצא מרשות בעלים רק כשבטלו אחר זכה בו והחזיק אחריו בחב"מ לאה"ע סי' כ"ח ס"ק מ"ע ול"ע מהא דפסחים ו' שבי תאכים שאין בעה"ב מקפיד עליהן פטורין מן המעשר ופרש"י שם דהפקר פטור ממעשר הרי דבר שאינו מקפיד הוי הפקר גמור ולא מחכה כבבית קלה"ח בחב"מ הכ"ל וגם מהא דאמר בפסחי' שם דפטורין הוי הפקר וא"ל לבער מעשר דבר שאינו מקפיד מוכח דגם בעלים שזכה בהן אדם יצאו מרשות בעלים כדין הפקר ושו"ר בזה בח"ק אה"ע סי' פ"ה שהביא דברי הגמ' פסחים וגם דברי הרב"מ הביא שם ולא העיר עליו:

סעי' ב'

ויש מי שאומר ע' ש"ך ס"ק ג' שכתב והב"מ הבין בדוחק. ועי"ש בב"ח שהבין דדוקא בגבבה אסור משום שלא יכיל עצמו בזה משא"כ בגזילה דהיא מידי דפרהסיא ולא שבימא ונראה לי' לזה מב"ב ע"ז בא"ד מגזל שדה מיתוביה להבבימה והא לבוכב ע"מ לשלם כשל אסור כדלעיל סי' שמ"ח ולהב"מ בימא דגזל שאני ולהש"ך ל"ל דשם שאני דבקרקע אין לשום שלא יהיו לו לשלם דהא הא בעין וגם יש לומר דבקרקע ליבא לאו דלא מגזל מה"מ כשמ"ע לקנן סי' שע"ו ע"כ לא אסרו חכמים בגזל ע"מ להשביח משא"כ בטלטלין ועיין בספר חסידים סי' תקפ"ה ועה"ג שם כתבתי עוד בזה ואכמ"ל:

סעי' ד'

כל המתאוה הייבו בדבר שאין רצון חבירו למכור אותו חבץ כ"כ בחיבוך מ"ע הנ"ז וכן לא תחמוד בכה"ג מיירי שאין בדעת חבירו למוכרו. ולהרא"ש אין לאו דלא תחמוד רק בקבה בע"כ ול"א הבעלים כולים אבו וכן לא תתאוה הייבו בתתאוה לקנות שלא בדרכן הבעלים וגוף הדין דכאן שייל ומרבב"ם דלא תתאוה היא בלב הסמ"ג חולק ע"ז דגם לא תתאוה היא כלאו דלא תחמוד ואינו עובר רק בשעה מעשה ועי' בזהה"ק ואתחבן דף רס"ל ד' בלאוויטא מבואר כדברי הרמב"ם ושע"ב:

סי' שש סעי' א'

והובעה בתוך החג מעמע דתלוי הכל בחביעה דאם תבעו בתוך ימי החג הו גם לאחר החג א"ל לסביב לו רק דמים וכעין זה כתב ריטב"א סוכה ל"א ומיובב בזה תמיהת קלה"ח סי' כ"ח ס"ק כ"ג בשבתו אב"ע אהא דלמריבן בסוכה שם אבל בזל בזל עלים וסיבך בהן [לבדרי הכל אין לו אלא דמי עלים בלבד ויולא בסוכה זו אף לר"א אין לו קבין הגוף בסוכה ולא מיקרי לבסם ולהכ"ל ביאה דמייבי בחבבו קודם החג או בהתחלת החג ובזה גם לאחר החג אין לו רק דמים והוי שפיר קבין הגוף: **סעי' ו'** בגזל לער ולבבו ע' בסמ"ע דהייבו לבבו שאינו יכול להבבירו ובבמ' שם מבואר דהייבו קבא אילן דאי אפשר להבבירו ול"ל אע"ג דבמבמות מ"ב אתא מייתי גובה ומשכלתא והרי לי' בבר"ב מ' יום ואם קבא אילן היא איפבד חזותא מבו"ה לא מיקרי שיבוי החחר כמ"ש בש"ר שם דע"ז בתקלקל החזותא אבל אינו עובר לגמרי ועי' חוס' זבחים ל"ה ד"ה הא דמעיל אינו יכול לבבבו ע"י לתן לבבעא מי מעבר וכפלאיתי דכיון דקבא אילן אינו עובר ע"י לתן מכ"מ בבעא דתכלא דהא חזותא דתכלא היא מהודק ביותר כדמוכח במבמות ועוד דא"כ היה אפשר לבבר אם אינו קבא אילן כשיעבור ע"י לתן ובבמרא מוכח דלית בדיקה אחבינתי בין תכלא לקבא אילן רק האי דמבמות הכ"ל ולע"ב: **שם** בהג"ה"אא"ש בשתבה שם הבילא ע' בשב"מ שם דה"ד בלא אבשבי' לאבלה דלא היה חזי מעיקרא אבל בתבשבי' לבבר דלא היה חזי מעיקרא קבי אף בלי שיבוי השם כמו עלים הייבן אבבים ובתחבן יעו"ש ובש"ך